

Strukovno obrazovanje i osposobljavanje u Hrvatskoj

Kratki pregled

Strukovno obrazovanje i osposobljavanje u Hrvatskoj

Kratki pregled

Molimo prilikom citiranja ovu publikaciju navoditi kao:
Cedefop (2020). *Strukovno obrazovanje i osposobljavanje u
Hrvatskoj: kratki pregled. Luksemburg: Ured za publikacije.*
<http://data.europa.eu/doi/10.2801/259867>

Na internetu je dostupno mnoštvo dodatnih informacija o
Europskoj uniji.
Informacijama se može pristupiti putem poslužitelja
Europa (<http://europa.eu>).

Luksemburg: Ured za publikacije Europske unije, 2020

© Cedefop, 2020

Except otherwise noted, the reuse of this document is authorised under
a Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) licence
(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). This means that reuse is
allowed provided appropriate credit is given and any changes made are
indicated. For any use or reproduction of photos or other material that
is not owned by Cedefop, permission must be sought directly from the
copyright holders.

Ova publikacija sadrži podatke i analize vezane uz Ujedinjeno
Kraljevstvo koji se temelje na istraživanju provedenom prije
izlaska Ujedinjenog Kraljevstva iz Europske unije 31. siječnja
2020. Prosjeci EU-a ili drugi statistički parametri, koji uključuju
Veliku Britaniju, odražavaju stanje u Europskoj uniji prije 31.
siječnja 2020. godine i ne trebaju se smatrati referentnima za
situaciju u EU-u nakon toga. U tom se kontekstu „EU-28“ i „EU“
odnose na 28 država članica EU-a prije 31. siječnja 2020. godine.

PRINT

ISBN: 978-92-896-2952-2

doi:10.2801/97343

TI-03-20-151-HR-C

PDF

ISBN: 978-92-896-2951-5

doi:10.2801/259867

TI-03-20-151-HR-N

Europski centar za razvoj strukovnog osposobljavanja

(Cedefop) referentni je centar Europske unije
za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, vještine i kvalifikacije.

Pružamo informacije, istraživanja, analize i dokaze o
strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, vještinama i
kvalifikacijama za donošenje politika u državama članicama EU-a.

Cedefop je prvotno osnovan 1975. godine, Uredbom Vijeća
(EEZ) br. 337/75. Ta je odluka ukinuta
2019. godine Uredbom (EU) 2019/128 koja uspostavlja Cedefop
kao agenciju Unije s obnovljenim mandatom.

Europe 123, 570 01 Thessaloniki (Pylea), GRČKA
Adresa: Cedefop service post, 570 01 Thermi, GRČKA
Tel. +30 2310490111, Fax +30 2310490020
Email: info@cedefop.europa.eu
www.cedefop.europa.eu

Jürgen Siebel, *Izvršni direktor*
Barbara Dorn, *Predsjednica izvršnog odbora*

Predgovor

2020. godina obilježava prvo predsjedanje Hrvatske Vijećem Europske unije (EU). Najmlađa država članica pridružila se EU-u 2013. godine.

Slogan hrvatskog predsjedanja je: „Snažna Europa u svijetu punom izazova“. Poticanje digitalizacije, ulaganje u istraživanje i inovacije, veća dostupnost visokokvalitetnog i cjeloživotnog učenja te razvijanje novih vještina za poslove budućnosti smatraju se jamstvima konkurentnosti Europske unije.

Početak novog desetljeća traži nove obveze za stratešku suradnju u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju (SOO) na europskoj razini. Iznošenje novih zajedničkih ciljeva zahtijeva pregled rezultata koji su postignuti u prethodnom okviru. Rasprave o europskoj budućnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja započet će tijekom hrvatskog predsjedanja na temelju rezultata Zaključaka iz Rige iz 2015. godine.

Fokus hrvatskog predsjedanja je na dvama glavnim područjima:

- (a) učitelji i nastavnici budućnosti;
- (b) daljnje jačanje mobilnosti polaznika obrazovanja i istraživača.

Pregovori o programu Erasmus za razdoblje 2021.-2027. za vrijeme hrvatskog predsjedanja smatraju se ključnima za daljnji napredak mobilnosti. Učitelji i nastavnici u središtu su svih razvojnih i reformskih procesa, kao promicatelji i pokretači novih vještina za budućnost. Podrška nastavnicima u različitim aspektima njihove nove uloge bit će ključni element rasprava.

SOO ima važnu ulogu u Hrvatskoj, s jednim od najviših udjela polaznika na srednjoškolskoj razini u EU-u. Transverzalne vještine stečene u SOO koje se provodi u školi omogućuju izravni prijelaz u visoko obrazovanje za gotovo polovinu polaznika koji završavaju SOO. S druge strane, demografska kretanja uvelike utječu na udio učenika u programima naukovanja, smanjujući taj udio za više od pola u posljednjih šest godina. Jedan od najvećih izazova za Hrvatsku je niska stopa sudjelovanja u cjeloživotnom učenju.

Ovaj kratki pregled, sastavljen u suradnji s Cedefop-ovim nacionalnim ReferNet partnerom, nastoji prikazati hrvatsko strukovno obrazovanje i osposobljavanje široj europskoj publici. Opći mu je cilj pomoći čitateljima razumjeti SOO, njegova glavna obilježja i izazove u kontekstu određene zemalje. Na ovaj način možemo pomoći izgraditi poveznice između sustava SOO-a, potaknuti

mobilnost učenika i nastavnika širom Europe i poticati percepcijuda SOO nije drugi izbor. Uvažavajući njegovu složenost, želimo naglasiti važnost SOO za postizanje zajedničkih ciljeva država članica koje su uključile SOO u same temelje EU-a. To je osobito važno sada kada smo na pragu novog desetljeća i počinjemo razgovarati o novim ciljevima naše strateške suradnje.

Nadamo se da će informacije u ovoj publikaciji biti korisne kao izvor nadahnuća za donositelje politika, istraživače, pružatelje SOO-a i ostale čitatelje diljem i izvan Europe.

Jürgen Siebel
Izvršni direktor

Loukas Zahilas
Voditelj Odjela za sustave
i institucije SOO-a

Zahvale

Ovu je publikaciju pripremio Cedefop, Odjel za sustave i institucije strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, pod vodstvom Loukasa Zahilasa. Jelena Letica, Cedefop-ova stručnjakinja, nadležna je za ovu publikaciju.

Cedefop se zahvaljuje Vesni Anđelić, Ninu Buiću i Sandri Dobrić iz Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (ReferNet Hrvatska), bez kojih ova publikacija ne bi bila moguća. Hvala i Vesni Hrvoj-Šić, Vedrani Šenjug Užarević, Moniki Vričko i Andreji Uroić Landekić, predstavnicama Ministarstva znanosti i obrazovanja, na vrijednom doprinosu i raspravama.

Publikaciju je recenzirala Irina Jemeljanova, Cedefop-ova stručnjakinja.

Sadržaj

Predgovor	5
Zahvale	7
O Hrvatskoj	11
1. Vanjski čimbenici koji utječu na strukovno obrazovanje i osposobljavanje	13
1.1. Demografska kretanja	14
1.2. Gospodarstvo i pokazatelji tržišta rada	15
1.2.1. Ekonomska struktura	16
1.2.2. Zaposlenost i nezaposlenost	16
1.3. Obrazovno postignuće	18
1.4. Politike zapošljavanja koje utječu na strukovno obrazovanje i osposobljavanje	21
2. Strukovno obrazovanje i osposobljavanje	23
2.1. Pregled sustava obrazovanja i osposobljavanja	25
2.1.1. Uvjeti za pristup redovitom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju	26
2.1.2. Završetak programa redovitog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja	26
2.1.3. Prijelaz u sustav visokog obrazovanja: ispiti državne mature	27
2.2. Javno regulirano pružanje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja	27
2.2.1. Načini stjecanja redovitog strukovnog obrazovanja	28
2.2.2. Programi redovitog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji omogućuju pristup tržištu rada i visokom obrazovanju	29
2.2.3. Programi redovitog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji pripremaju učenike za tržište rada	31
2.2.4. Obrazovanje odraslih	34
2.3. Financiranje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja	35
2.4. Upravljanje strukovnim obrazovanjem i osposobljavanjem	36
2.4.1. Pružatelji strukovnog obrazovanja	38
2.5. Nastavnici i strukovni učitelji	39
2.5.1. Strukovni učitelji i nastavnici	39

2.5.2. Trajni profesionalni razvoj, napredovanje i nagrađivanje nastavnika	40
2.6. Nedavne promjene u politikama	43
3. Razvoj strukovnih kvalifikacija	45
3.1. Predviđanje potreba za vještinama.....	47
3.2. Razvoj strukovnih kvalifikacija i kurikuluma	48
3.2.1. Strukovni kurikulumi.....	48
3.2.2. Standardi zanimanja i standardi kvalifikacija	50
3.2.3. Upravljanje razvojem strukovnih kvalifikacija i kurikuluma.....	51
3.3. Osiguravanje kvalitete	53
4. Promicanje sudjelovanja u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju	55
4.1. Potpore za polaznike	56
4.1.1. Naknada za praktičnu nastavu i naukovanje	56
4.1.2. Stipendije za deficitarna zanimanja	56
4.2. Potpore za poduzeća.....	56
4.2.1. Oslobođenje od poreza	56
4.2.2. Potpore za MSP-ove koji pružaju naukovanja	57
4.3. Profesionalna orijentacija i savjetovanje.....	57
4.4. Izazovi i mogućnosti razvoja.....	58
Akronimi i kratice	60
Bibliografija	62
Ostali izvori informacija.....	65
Zakoni i propisi	65
Mrežne stranice i baze podataka.....	68
Statistički podaci.....	69

Okviri, tablice i slike

Okviri

1. Novi eksperimentalni model dualnog obrazovanja	33
2. Uspostava mreže regionalnih centara kompetentnosti.....	39
3. Koncept novog modela stručnog usavršavanja nastavnika strukovnih predmeta	41

Tablice

1. Broj pružatelja redovitog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, programa i upisanih učenika (2019./2020.)	29
2. Razine programa redovitog SOO-a i mogućnost daljnjeg napredovanja	30
3. Vrste formalnih strukovnih programa u obrazovanju odraslih.....	35

Slike

1. Projekcije stanovništva prema dobnim skupinama i omjeru starosne ovisnosti	14
2. Stopa nezaposlenosti (u dobi od 15 do 24 i od 25 do 64) prema stečenom obrazovanju za razdoblje 2008.-2018.	17
3. Stopa zaposlenosti osoba koje su završile strukovno obrazovanje (u dobi od 20 do 34, ISCED razine 3 i 4).....	18
4. Stanovništvo (u dobi od 25 do 64) prema najvišoj razini stečenog obrazovanja u 2018. godini.....	19
5. Osobe koje rano napuštaju obrazovanje i osposobljavanje u razdoblju od 2009. do 2018. godine	20
6. Sudjelovanje u cjeloživotnom učenju u razdoblju od 2014. do 2018. godine	21
7. Strukovno obrazovanje i osposobljavanje u hrvatskom sustavu obrazovanja i osposobljavanja u 2019./2020.	24
8. Sudjelovanje u programima redovitog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (%), 2019./2020.	28
9. Glavni dionici strukovnog obrazovanja i osposobljavanja	37
10. Europski indeks vještina u državama članicama	46
11. Novi proces razvoja strukovnih kvalifikacija i kurikuluma	52

O Hrvatskoj

Površina	56 594 km²
Glavni grad	Zagreb
Sustav vlasti	parlamentarna ustavna republika
Stanovništvo (2018.) ⁽¹⁾	4 076 246
Bruto domaći proizvod po stanovniku (BDP) (tekuće cijene, 2018.) ⁽²⁾	EUR 51 496
Zakonodavna vlast	Sabor

⁽¹⁾ Eurostat, tps00001 [preuzeto 15. 11. 2019.].

⁽²⁾ Hrvatska narodna banka, 2018.:

www.hnb.hr/statistika/glavni-makroekonomski-indikatori [pristupljeno 14. 8 .2019.].

U Hrvatskoj se strukovno obrazovanje i osposobljavanje (SOO) nudi kroz redovito strukovno obrazovanje i osposobljavanje (redovito SOO) i obrazovanje odraslih. Programi kontinuiranog strukovnog usavršavanja (KSU) predviđeni su, ali se još ne provode.

U proteklom desetljeću, fokus je bio na razvoju strategija i zakonodavstva. Razvijene su mnoge sastavnice redovitog SOO-a, utemeljene na potrebama tržišta rada i ishodima učenja, koje uključuju predviđanja o potrebnim vještinama te nove koncepte i metodologije za izradu standarda zanimanja i standarda kvalifikacija. Mnogi su elementi reformiranog sustava u izradi: sektorski kurikulumi, standardi zanimanja, standardi kvalifikacija i strukovni kurikulumi temeljeni na ishodima učenja. Ovo izvješće prikazuje predviđeni vremenski okvir za izradu i uvođenje novih elemenata sustava prema procjeni Ministarstva znanosti i obrazovanja i Agencije za strukovno obrazovanje i osposobljavanje i obrazovanje odraslih u Hrvatskoj.

1. POGLAVLJE

Vanjski čimbenici koji utječu na strukovno obrazovanje i osposobljavanje

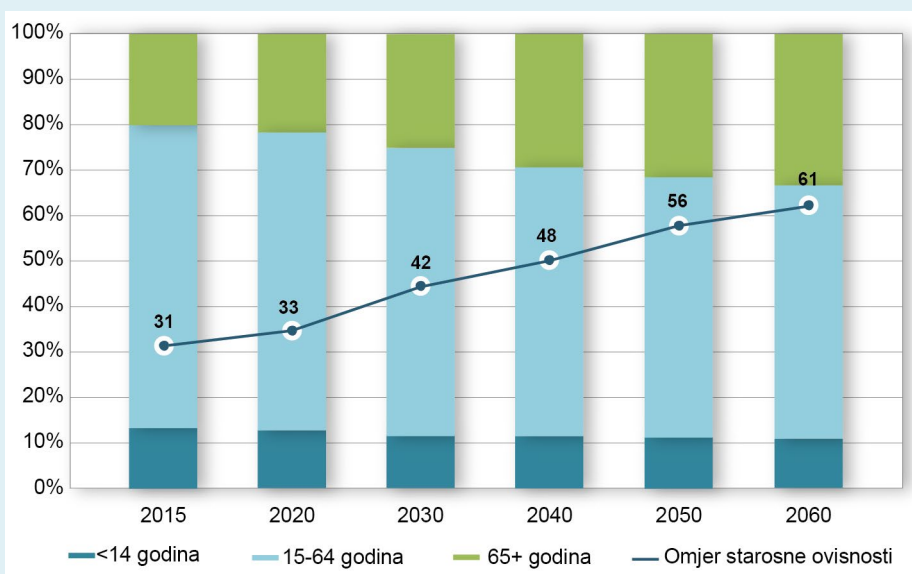

1.1. Demografska kretanja

Broj stanovnika Hrvatske je 4.076.246 (2019.) te se smanjio za 5,4 % u odnosu na 2009. godinu ⁽³⁾. Površina iznosi 56.594 km² i sadrži 21 županiju, 128 gradova i 428 općina ⁽⁴⁾.

Hrvatska je suočena s promjenjivim i izazovnim demografskim pitanjima. Prema projekciji broja stanovnika iz 2019. godine, očekuje se pad broja stanovnika od 16 % do 2050. godine ⁽⁵⁾.

Slika 1. Projekcije stanovništva prema dobnim skupinama i omjeru starosne ovisnosti

Izvor: Eurostat, proj_15ndbims [preuzeto 15. 11. 2019.].

Stanovništvo stari (slika 1.) zbog negativnog prirodnog prirasta i iseljavanja koje se pojačalo od ulaska Hrvatske u EU 2013. godine (20.858 u 2014., 47.352 u 2017.) ⁽⁶⁾. Glavne odredišne zemlje EU-a i Europskog udruženja slobodne

⁽³⁾ Eurostat, tps00001 [preuzeto 11. 7. 2019.].

⁽⁴⁾ DZS, 2018., str. 60.

⁽⁵⁾ Eurostat, proj_18np [preuzeto 11. 7. 2019.].

⁽⁶⁾ Eurostat, migr_emi2 [preuzeto 11. 7. 2019.].

trgovine (EFTA) su Njemačka, Austrija i Švicarska ⁽⁷⁾. Omjer stanovnika u dobi od 65+ i onih između 15 i 64 godine starosti nastaviti će rasti.

Demografska kretanja utjecala su na ukupno pohađanje srednjoškolskog obrazovanja. Trogodišnji programi redovitog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (redovito SOO) posebno su pogođeni; ukupni broj učenika smanjio se za 29,4 % u razdoblju od 2013. do 2019. godine. U nekada najpopularnijem izboru među trogodišnjim programima, s više od 50 % učenika 2013. godine, broj učenika u naukovanjima su se u posljednjih šest godina prepolovio ⁽⁸⁾. Upis u četverogodišnje programe redovitog SOO-a i općeobrazovne programe (gimnazije) ostao je stabilan tijekom godina.

Udio manjinskog stanovništva iznosi oko 9,5 % ⁽⁹⁾, a mali broj pružatelja strukovnog obrazovanja nudi obrazovanje na jezicima manjina (devet institucija, 618 upisanih učenika) ⁽¹⁰⁾. Ponuda jezika uključuje srpski, talijanski i mađarski; pružatelji strukovnoga obrazovanja nalaze se u regijama s većom zastupljenosti manjina.

1.2. Gospodarstvo i pokazatelji tržišta rada

Nakon šest godina recesije, s ukupnim padom BDP-a većim od 12 %, hrvatsko se gospodarstvo počelo oporavljati od 2014.-2015.; godine 2019., gotovo je doseglo razinu prije krize. Rast BDP-a iznosio je 2,9 % 2017. godine i 2,6 % 2018. godine ⁽¹¹⁾. Gospodarski oporavak najviše se pripisuje pozitivnom gospodarskom okruženju i pametnom upravljanju državnim financijama; to povoljno utječe na gospodarske neravnoteže u Hrvatskoj koje više nisu pretjerane ⁽¹²⁾. Rast BDP-a pokreće snažna privatna potrošnja koja proizlazi iz kontinuiranog rasta prihoda i zaposlenosti. Očekuje se da će smanjenje poreza na potrošnju u 2019. i 2020. godini održati ovaj trend.

⁽⁷⁾ Eurostat, migr_pop9ctz [preuzeto 11. 7. 2019.].

Od 1. siječnja 2018. godine, 518.242 hrvatskih državljana ima prebivalište u drugoj državi EU/EFTA-e.

⁽⁸⁾ Školski e-Rudnik, ŠeR:

<https://mzo.gov.hr/vijesti/ser-skolski-e-rudnik/2034> [pristupljeno 18. 10. 2019.].

⁽⁹⁾ DZS, 2013.

⁽¹⁰⁾ Školski e-Rudnik.

⁽¹¹⁾ Hrvatska narodna banka, 2018.:

<https://www.hnb.hr/statistika/glavni-makroekonomski-indikatori> [pristupljeno 13. 8. 2019.].

⁽¹²⁾ Europska komisija, 2019.

Postotak osoba u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti opada, ali je i dalje iznad prosjeka EU-a, dok je sposobnost socijalnih mjera da smanje siromaštvo ograničena ⁽¹³⁾.

1.2.1. Ekonomska struktura

Iako se broj malih i srednjih poduzeća (MSP-ova) smanjio za 9,8 % u razdoblju od 2010. do 2017. godine, zabilježen je pozitivan trend u registraciji poduzeća od 2016. godine. Većinu MSP-ova 2017. godine činila su mikro poduzeća (91,2 %) ⁽¹⁴⁾. Doprinos MSP-ova hrvatskom nefinancijskom gospodarstvu od ključne je važnosti. Tijekom 2017. godine, MSP-ovi su proizveli 60,8 % ukupne dodatne vrijednosti i 68,1 % zaposlenosti čime su premašili odgovarajući prosjek EU-a od 56,8 %, odnosno 66,4 % ⁽¹⁵⁾.

Najviše MSP-ova je u velikim gradskim središtima (Zagreb, Split, Rijeka, Osijek) i okolnim područjima.

Prema ukupnim prihodima, vodeće industrijske grane su proizvodnja hrane, pića i duhana te kemijska i naftna industrija.

Turizam je važan pokretač gospodarstva i stvara jake učinke umnožavanja koji se šire na druga gospodarska područja. Ukupni doprinos putovanja i turizma BDP-u u 2018. godini iznosio je 24,9 %, u usporedbi s globalnim prosjekom od 10,4 % ⁽¹⁶⁾.

Kapitalna ulaganja u infrastrukturu povećala bi potencijal gospodarskog rasta; to se posebno odnosi na prijevoz, energetske učinkovitost, tranziciju u kružno gospodarstvo, javna i privatna istraživanja te razvoj i digitalizaciju, a benefiti mogu doći i od resursa za zapošljavanje ljudi i promicanje socijalne uključenosti ⁽¹⁷⁾.

Mnoga zanimanja vezana uz SOO su regulirana, poput zanata i obrta, medicinske skrbi, turizma i prijevoza ⁽¹⁸⁾.

1.2.2. Zaposlenost i nezaposlenost

Od 2015. godine, gospodarski rast praćen je rastom zaposlenosti, koji je u 2018. godini dosegao 7,1 %. To je nešto više od prosjeka EU-a, koji iznosi 6,0 %. No

⁽¹³⁾ Europska komisija, 2019.

⁽¹⁴⁾ Eurostat, sbs_sc_sca_r2 [preuzeto 16. 10. 2019.].

⁽¹⁵⁾ Europska komisija, 2018.

⁽¹⁶⁾ WTTC, 2019.

⁽¹⁷⁾ Europska komisija, 2019.

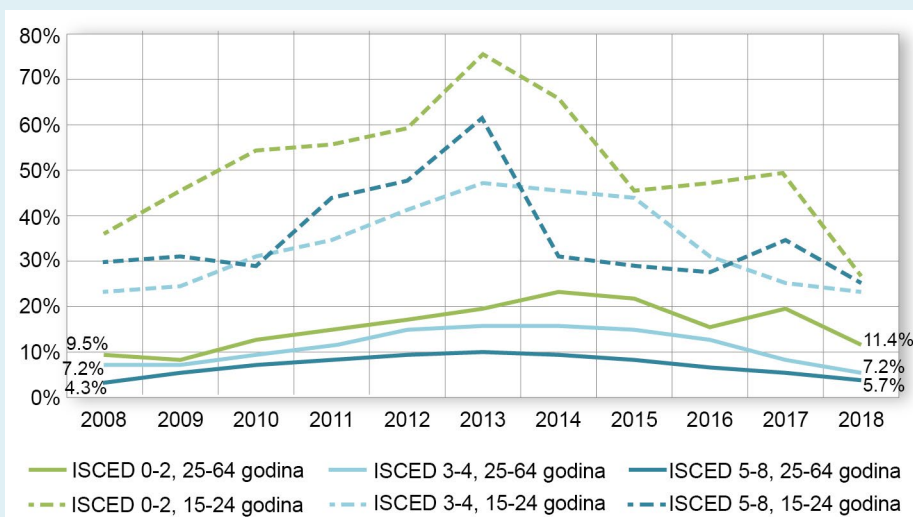
⁽¹⁸⁾ Popis reguliranih profesija objavilo je Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava:

https://mrms.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Uprava%20za%20tr%20c5%bei%20a1te%20rada/Popis%20reguliranih%20profesija%20u%20Republici%20Hrvatskoj_3.1.2019.pdf

udio radno sposobnog stanovništva koje je u radnom odnosu prilično je nizak (65,2 % u 2018. godini u usporedbi s prosjekom EU-a od 73,1 %) ⁽¹⁹⁾.

Nezaposlenost je značajno viša među mladima (u dobi od 15 do 24 godine) nego među osobama u dobi od 25 do 64; također je neravnomjerno raspoređena među nisko i visoko kvalificiranim osobama (slika 2.). Recesija je ozbiljnije utjecala na nekvalificiranu radnu snagu u dobi od 25 do 64 nego na one sa srednjom i visokom stručnom spremom; razlike u stopama nezaposlenosti doseglye su vrhunac 2014. godine i od tada se lagano smanjuju. Godine 2018., postotak nezaposlenosti nekvalificirane radne snage iznosio je 11,4 % te je i dalje visok u odnosu na osobe sa srednjom stručnom spremom, uključujući većinu polaznika koji su završili SOO (7,2 %) i one s visokim obrazovanjem (5,7 %).

Slika 2. Stopa nezaposlenosti (u dobi od 15 do 24 i od 25 do 64) prema stečenom obrazovanju za razdoblje 2008.-2018.

NB: Podaci se temelje na međunarodnoj standardnoj klasifikaciji obrazovanja (ISCED) 2011.; prekidi u vremenskim serijama; niska pouzdanost za ISCED 5-8, 15-24 godine.
ISCED 0-2 = niže od osnovnog, osnovno i niže srednjoškolsko obrazovanje.
ISCED 3-4 = više srednjoškolsko i post-srednjoškolsko netercijarno obrazovanje.
ISCED 5-8 = visoko obrazovanje.

Izvor: Eurostat, Ifsa_urgaed [preuzeto 14. 11. 2019.].

U razdoblju od 2014. do 2018. godine, stopa zaposlenosti polaznika koji su završili SOO (u dobi od 20 do 34, ISCED razine 3 i 4) porasla je za 9,8 postotnih bodova i doseglyla 77,7 % (slika 3.). U istom razdoblju, stopa zaposlenosti

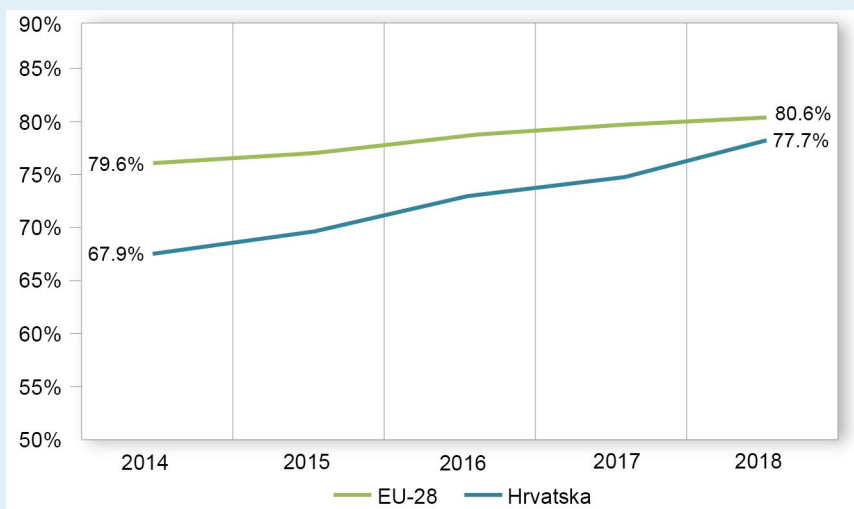
⁽¹⁹⁾ Eurostat, Ifsa_urgaed [preuzeto 14. 8. 2019.].

završenih polaznika svih vrsta obrazovanja u istoj dobnoj skupini narasla je za 8 postotnih bodova.

1.3. Obrazovno postignuće

Razina stečenog obrazovanja u Hrvatskoj je visoka; 59,7 % stanovništva u dobi od 25 do 64 godine ima srednjoškolsku razinu obrazovanja. U usporedbi s EU-28, Hrvatska ima niži udio nisko kvalificiranog stanovništva (14,9 % u odnosu na 21,8 %), ali i niži udio stanovništva s visokom razinom obrazovanja (25,4 % u odnosu na 32,2 %) (slika 4.).

Slika 3. Stopa zaposlenosti osoba koje su završile strukovno obrazovanje (u dobi od 20 do 34, ISCED razine 3 i 4)

NB: Podaci se temelje na klasifikaciji ISCED 2011.; prekidi u vremenskim serijama.
ISCED 3-4 = više srednjoškolsko i post-srednjoškolsko netercijarno obrazovanje.

Izvor: Eurostat, edat_ifse_24 [preuzeto 14. 11. 2019.].

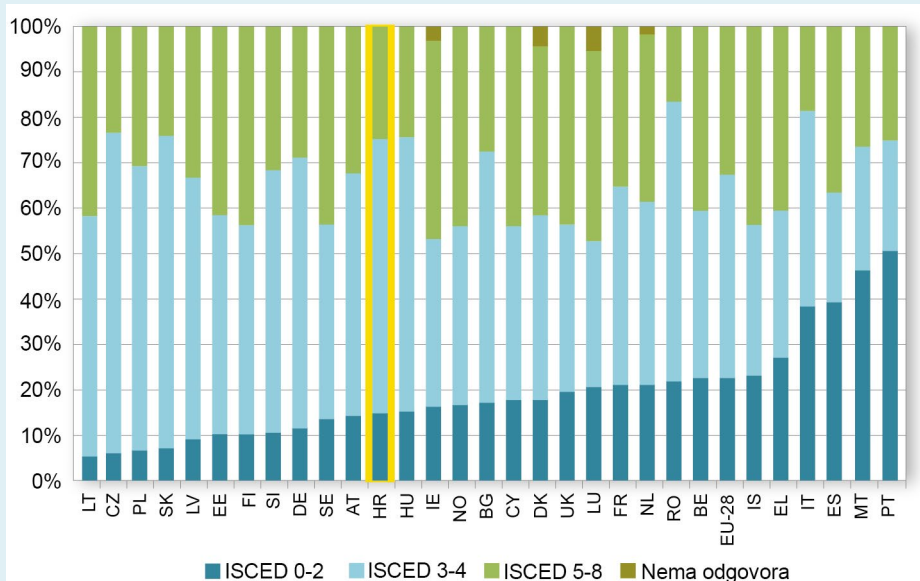
Vidljiv je pozitivan trend u stjecanju visokog obrazovanja među osobama u dobi od 30 do 34 godine; porastao je za 12,8 postotnih bodova u razdoblju od 2009. ⁽²⁰⁾ do 2018. godine, dosegnuvši 34,1 %. Time je Hrvatska gotovo ostvarila svoj EU cilj za 2020. godinu od 35 % ⁽²¹⁾, no to je niže od prosjeka EU-28 koji

⁽²⁰⁾ Eurostat, edat_ifse_03 [pristupljeno 22. 7. 2019.].

⁽²¹⁾ Europska komisija.

iznosi 40,7 %. Godine 2019., 45 % učenika četverogodišnjih strukovnih programa se upisalo u program visokog obrazovanja u školskoj godini 2019./2020. ⁽²²⁾.

Slika 4. Stanovništvo (u dobi od 25 do 64) prema najvišoj razini stečenog obrazovanja u 2018. godini

NB: Podaci se temelje na klasifikaciji ISCED 2011.

Niska pouzdanost za 'nema odgovora' u Češkoj, Islandu, Latviji i Poljskoj.

ISCED 0-2 = niže od osnovnog, osnovno i niže srednjoškolsko obrazovanje.

ISCED 3-4 = više srednjoškolsko i post-srednjoškolsko netercijarno obrazovanje.

ISCED 5-8 = visoko obrazovanje.

Izvor: Eurostat, Ifsa_pgaed [preuzeto 15. 11. 2019.].

Hrvatska ima jedan od najvećih udjela učenika na višoj srednjoškolskoj razini strukovnoga obrazovanja u Europi (69,6 % u 2017. godini) ⁽²³⁾. Nedavni razvoj politika obrazovanja traži smanjenje udjela učenika u strukovnom obrazovanju na 60 % do 2024. godine u korist općeg obrazovanja ⁽²⁴⁾.

Obrazovni sustav u Hrvatskoj izrazito je uspješan u sprečavanju ranog napuštanja obrazovanja i osposobljavanja, s vrlo niskom stopom napuštanja

⁽²²⁾ Agencija za znanost i visoko obrazovanje; Školski e-Rudnik:

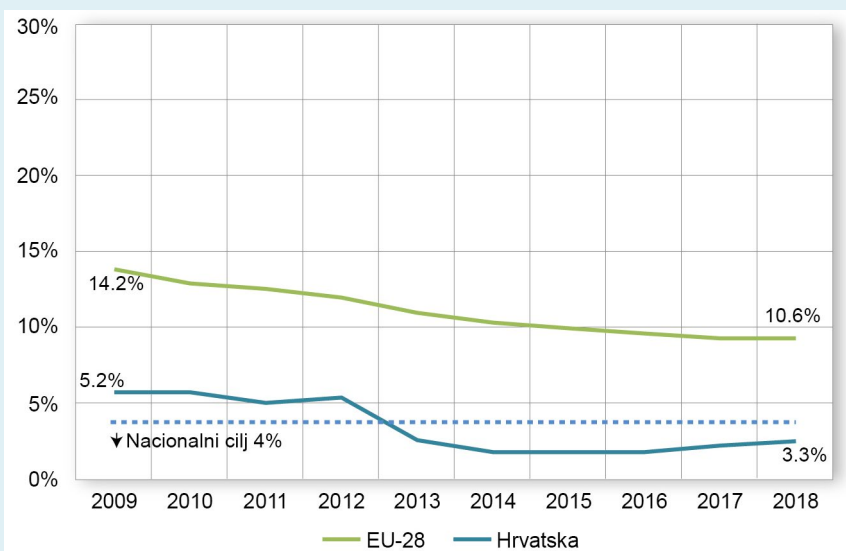
<https://mzo.gov.hr/vijesti/ser-skolski-e-rudnik/2034> [pristupljeno 24. 10. 2019.].

⁽²³⁾ Eurostat, educ_uae_enrs01, educ_uae_enrs04 i educ_uae_enrs07 [preuzeto 16. 5. 2019.].

⁽²⁴⁾ MZO, 2019.

koja je 2018. godine iznosila 3,3 %. Time je ostvaren nacionalni cilj 2013. godine, a stopa je znatno niža od prosjeka EU-28 koji iznosi 10,6 % (slika 5.).

Slika 5. Osobe koje rano napuštaju obrazovanje i osposobljavanje u razdoblju od 2009. do 2018. godine

NB: Udio stanovništva u dobi od 18 do 24 godine s najviše nižim srednjoškolskim obrazovanjem koje se ne obrazuje i ne osposobljava.

Izvor: Eurostat, edat_lfse_14 [preuzeto 16. 5. 2019.].

S druge strane, sudjelovanje odraslih u cjeloživotnom učenju ostaje među najnižima u EU-u (2,9 %), znatno ispod prosjeka EU-28 od 11,1 % (slika 6.); postotak je ostao gotovo nepromijenjen od 2014. godine. Stope sudjelovanja najranjivijih skupina još su niže; 0,5 % za niskokvalificirane i 1,5 % za nezaposlene u 2018. godini. Strategija iz 2014. godine ⁽²⁵⁾ postavila je nacionalni cilj od 5 % do 2020. godine. Ovaj cilj nisu podržale učinkovite intervencije i malo je vjerojatno da će biti ostvaren.

Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (ASOO) provela je istraživanje o obrazovanju odraslih u Hrvatskoj u 2017. godini ⁽²⁶⁾. Uočene su prepreke sudjelovanju u formalnim programima koje uključuju visoke cijene programa obrazovanja odraslih (30,2 %), druge osobne prioritete (27,8 %), profesionalne (26,4 %) i obiteljske (21,8 %) obveze, nedovoljno informacija o

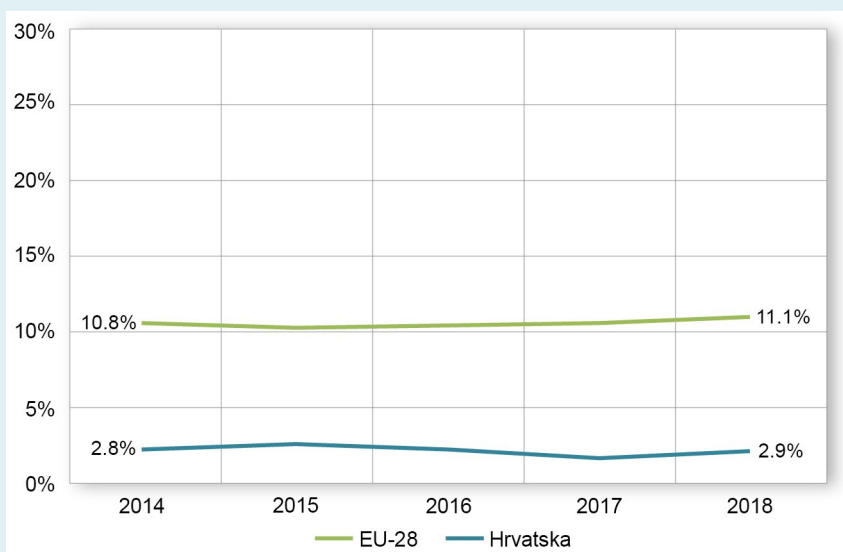
⁽²⁵⁾ Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije.

⁽²⁶⁾ Vučić i sur., 2017.

dostupnim programima (14,8 %), udaljenost lokacije pružatelja obrazovanja (14,3 %), zdravstvene probleme (11,7 %) ili nepravovremenu prijavu (9,9 %).

ASOO promiče cjeloživotno učenje kroz kampanje za podizanje svijesti koje se uglavnom financiraju iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESIF).

Slika 6. Sudjelovanje u cjeloživotnom učenju u razdoblju od 2014. do 2018. godine

NB: Udio odraslog stanovništva u dobi od 25 do 64 godine koje je sudjelovalo u obrazovanju i osposobljavanju u posljednja četiri tjedna prije anketiranja.

Izvor: Eurostat, trng_ifse_01 [preuzeto 15. 11. 2019.].

1.4. Politike zapošljavanja koje utječu na strukovno obrazovanje i osposobljavanje

Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava upravlja aktivnim politikama tržišta rada (mjere aktivne politike zapošljavanja, MAPZ) i shemom *Garancija za mlade*. Za njihovu provedbu zadužen je Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ).

Hrvatska se suočila s ozbiljnim izazovima u pogledu visokog udjela nezaposlenosti mladih te udjelu mlađih od 25 godina koji nisu zaposleni, ne obrazuju se niti usavršavaju (*NEET* osobe). Od 2013. godine trendovi su pozitivniji i ovi se udjeli smanjuju. Nezaposlenost mladih smanjila se s 34,1 % u 2013. godini na 21,8 % u 2017. godini (prosjeck EU-28 iznosi 13,2 %). U istom

je razdoblju udio NEET osoba pao s 22,3 % na 17,9 % što je još uvijek više od prosjeka EU-a od 13,4 %.

Od godine 2014. ⁽²⁷⁾, Hrvatska koristi shemu Garancija za mlade kao sredstvo za povećanje zaposlenosti, posebno među NEET osobama. Ministarstvo rada i mirovinskog sustava razvija dvogodišnje planove provedbe koji se oslanjaju na obrazovni sustav, posebno na SOO. Posljednji plan Garancije za mlade za razdoblje 2019.-2020. ⁽²⁸⁾ stavlja veći naglasak na samozapošljavanje i pripravništvo te omogućuje poslodavcima isplatu naknada za pripravnike bez ograničenja, dok polovicu subvencionira država. Godine 2017. udio NEET osoba koje podržava shema Garancija za mlade smanjio se na 45 % što je za 9 postotnih bodova manje nego u 2016. godini ⁽²⁹⁾.

U 2016. godini sudjelovanje nezaposlenih osoba u MAPZ bilo je na niskoj razini od samo 7 %. Godine 2018. uveden je novi paket MAPZ (Od mjere do karijere) koji je zamijenio prethodni. Sastoji se od ukupno devet mjera, pojednostavljuje postupke pružanja obrazovanja i osposobljavanja te širi opseg potencijalnih korisnika. Ove mjere su kako slijedi:

- (a) potpore za zapošljavanje;
- (b) potpore za usavršavanje;
- (c) potpore za samozapošljavanje;
- (d) obrazovanje nezaposlenih;
- (e) osposobljavanje na radnom mjestu;
- (f) mjere za stjecanje prvog radnog iskustva/pripravništva;
- (g) javni rad;
- (h) potpore za očuvanje radnih mjesta;
- (i) stalni sezonac.

Sve mjere (osim mjere javnog rada) osiguravaju financiranje obrazovanja i osposobljavanja. Neke ciljaju najugroženije skupine, poput nisko kvalificiranih zaposlenika starijih od 50 godina (mjera potpore za očuvanje radnih mjesta) ili nezaposlenih pri osposobljavanju na radnom mjestu.

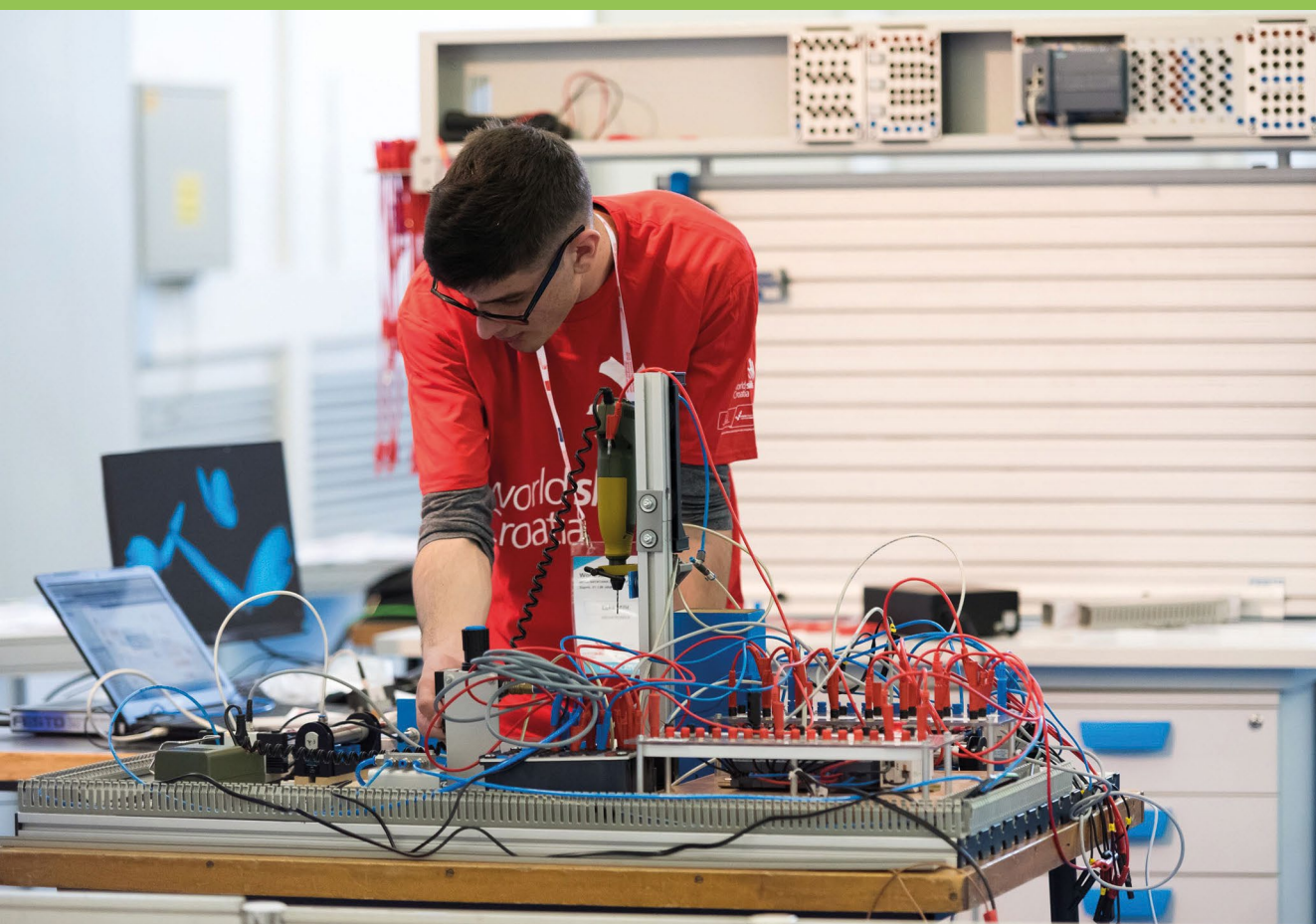
⁽²⁷⁾ Na temelju preporuke Vijeća EU od 22. travnja 2013.

⁽²⁸⁾ MRMS, 2019.

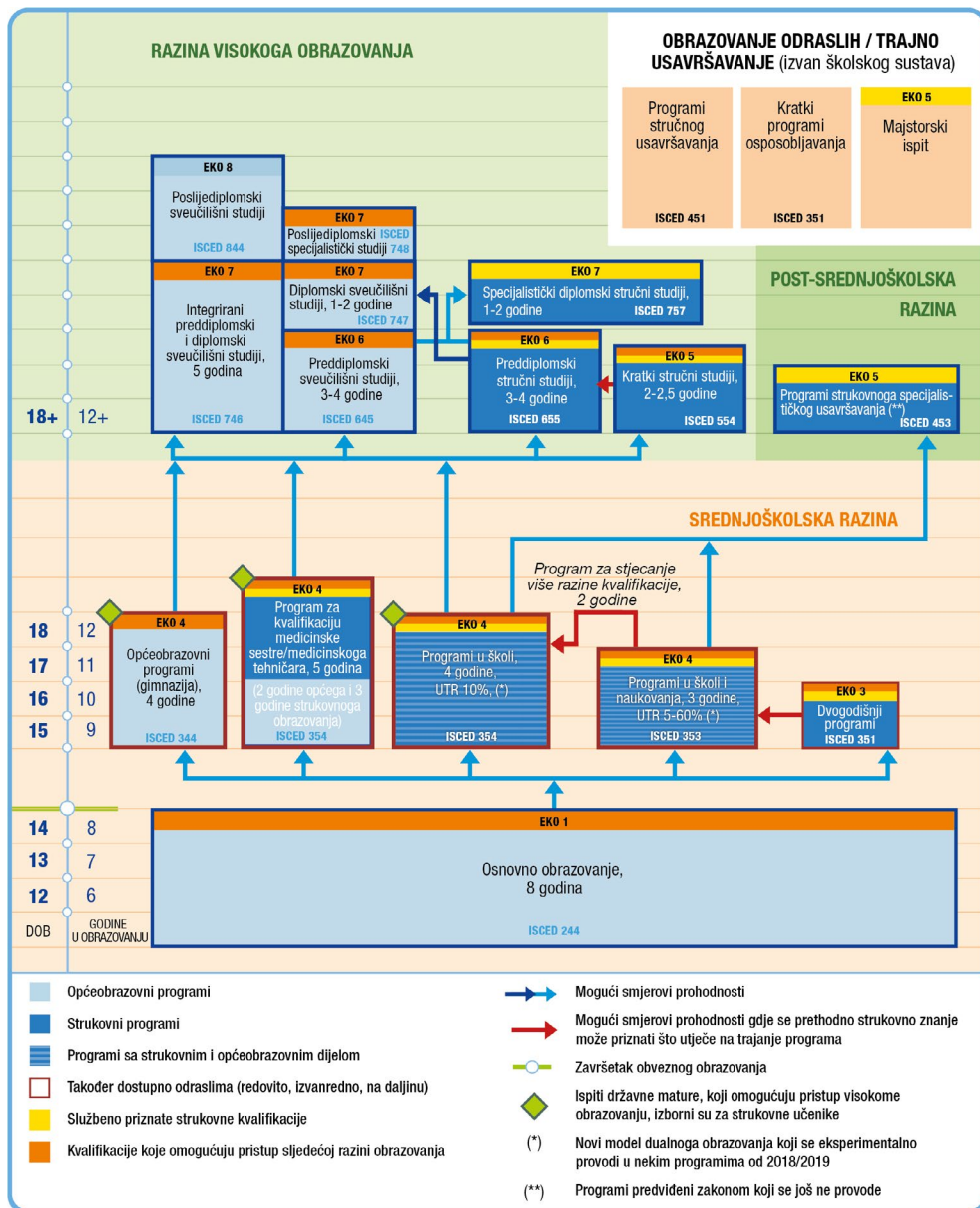
⁽²⁹⁾ Europska komisija, 2019.

2. POGLAVLJE

Strukovno obrazovanje i osposobljavanje

Slika 7. **Strukovno obrazovanje i osposobljavanje u hrvatskom sustavu obrazovanja i osposobljavanja u 2019./2020.**

NB: ISCED-P, 2011.

Izvor: Cedefop i ReferNet Hrvatska, 2020.

2.1. Pregled sustava obrazovanja i osposobljavanja

Pravo na obrazovanje zajamčeno je ustavom; osam godina obveznog obrazovanja je besplatno. Strukovno obrazovanje i osposobljavanje (SOO) pruža se na srednjoškolskoj razini te je uređeno sljedećim zakonima:

- (a) Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (2008., posljednji put izmijenjen 2019. godine);
- (b) Zakonom o strukovnom obrazovanju (2009., posljednji put izmijenjen 2018. godine) koji definira stjecanje kvalifikacija u redovitom SOO-u, osiguravanje kvalitete, suradnju dionika i stručno usavršavanje strukovnih nastavnika;
- (c) Zakonom o obrtu (2013.) koji uređuje kvalifikacije za obavljanje vezanih obrta i nadležnosti dionika vezano uz naukovanja;
- (d) Zakonom o obrazovanju odraslih (2007., posljednji put izmijenjen 2010.) koji uređuje obrazovanje odraslih, uključujući SOO.

Od 2013. godine svi strateški dokumenti navode da će daljnji razvoj SOO-a biti u skladu s instrumentima i postupcima koje određuje Zakon o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru (2013., posljednji put izmijenjen 2018. godine).

Sustav obrazovanja i osposobljavanja u Hrvatskoj sastoji se od:

- (a) predškolskog obrazovanja ⁽³⁰⁾;
- (b) integriranog osnovnog i nižeg srednjoškolskog obrazovanja (ISCED razina 2) (u daljnjem tekstu: osnovno obrazovanje) ⁽³¹⁾;
- (c) višeg srednjoškolskog obrazovanja (ISCED 3; dalje u nacionalnom kontekstu: srednjoškolsko obrazovanje), uključujući (tablice 2 i 3):
 - (i) četverogodišnje opće ili specijalizirane gimnazijske programe;
 - (ii) četverogodišnje umjetničke programe;
 - (iii) programe redovitog SOO-a koji obuhvaćaju:
 - dvogodišnje programe;
 - trogodišnje industrijske i obrtničke programe;
 - četverogodišnje programe koji omogućuju pristup visokom obrazovanju;
 - petogodišnji program za stjecanje kvalifikacije medicinske sestre/ medicinskog tehničara opće njege koji omogućuje pristup visokom obrazovanju;

⁽³⁰⁾ Rano i predškolsko obrazovanje dostupno je od šestog mjeseca starosti djeteta, a pružaju ga ustanove za skrb djece. Jednogodišnje predškolsko obrazovanje je obavezno prije upisa u osnovno obrazovanje.

⁽³¹⁾ Obično u dobi od 6. do 15. godine, a najkasnije do 21. godine za učenike s teškoćama.

- (d) post-srednjoškolskog netercijarnog obrazovanja (ISCED 4) ⁽³²⁾;
- (e) visokog obrazovanja koje obuhvaća:
 - (i) (akademske (sveučilišne) studije (ISCED 6-8);
 - (ii) stručne studije (ISCED 5-7).

Stručni studiji u visokom obrazovanju su:

- (a) kratki stručni studiji, u trajanju od dvije do dvije i pol godine, kojima se stječe kvalifikacija razine 5 Hrvatskog kvalifikacijskog okvira (HKO) / Europskog kvalifikacijskog okvira (EKO);
- (b) trogodišnji do četverogodišnji preddiplomski stručni studiji kojima se stječe stručni naziv stručnog prvostupnika na razini 6 HKO-a/EKO-a. Stručni prvostupnici mogu nastaviti studirati na sveučilišnim studijima pod uvjetom da uspješno polože razlikovne ispite i zadovolje druge uvjete koje propiše pojedina ustanova visokog obrazovanja;
- (c) specijalistički diplomski stručni studiji, u trajanju od jedne do dvije godine, kojima se stječe stručni naziv stručnog specijalista na razini 7 HKO-a/EKO-a.

Slika 7. detaljnije prikazuje sustav obrazovanja i osposobljavanja.

2.1.1. Uvjeti za pristup redovitom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju

Ministarstvo znanosti i obrazovanja definira elemente i kriterije za upis ⁽³³⁾, a učenici se upisuju u srednjoškolsko obrazovanje putem centraliziranog e-sustava ⁽³⁴⁾. Za upis u redovito SOO potrebna je svjedodžba o završenom osnovnom obrazovanju i odgovarajuće psihofizičke sposobnosti u skladu sa strukovnim kurikulumima.

2.1.2. Završetak programa redovitog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

Za završetak programa redovitog SOO-a i stjecanje formalne kvalifikacije, svi učenici moraju izraditi i obraniti završni rad. Ocjenjivanje organiziraju i provode strukovne škole ⁽³⁵⁾. Nakon obrane učenik stječe srednjoškolsku kvalifikaciju i prima svjedodžbu o završnom radu od strukovne škole.

⁽³²⁾ Programi su zakonski predviđeni, ali nisu razvijeni niti se provedu. Iz tog razloga se u ovom izvješću neće dalje opisivati.

⁽³³⁾ Pravilnik o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u I. razred srednje škole (Narodne novine br. 49/2015, 109/2016, 47/2017); Odluka o upisu učenika u I. razred srednje škole (Narodne novine br. 53/2019), na razini godine.

⁽³⁴⁾ Nacionalni informacijski sustav prijava i upisa u srednje škole (NISpuSŠ), više na: <https://www.upisi.hr/upisi/>

⁽³⁵⁾ Pravilnik o izradbi i obrani završnog rada (Narodne novine br. 87/2008, 86/2009).

2.1.3. Prijelaz u sustav visokog obrazovanja: ispiti državne mature

Zakoni ⁽³⁶⁾ predviđaju horizontalnu i vertikalnu prohodnost. Za upis u visoko obrazovanje potrebno je položiti ispite državne mature. Za većinu programa visokog obrazovanja učenici četverogodišnjih i petogodišnjih programa redovitog SOO-a moraju položiti ove ispite ako žele pristupiti visokom obrazovanju.

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (NCVVO) provodi ispite državne mature u suradnji sa srednjim školama. Ispiti imaju tri cilja: oni su završni ispiti i uvjet za završetak općeg srednjoškolskog obrazovanja; prijemni ispiti za preddiplomski studij visokog obrazovanja za sve učenike (uključujući učenike SOO-a); i oblici vanjskog vrednovanja kompetencija učenika. Ispiti državne mature polažu se samo iz općeobrazovnih predmeta kao obavezni ili izborni predmeti. Hrvatski jezik, matematika i strani jezik su obavezni i mogu se polagati na višoj (A) ili osnovnoj (B) razini. Popis izbornih predmeta određuje NCVVO na temelju informacija od ustanova visokog obrazovanja za svaku pojedinu školsku godinu. Ustanove visokog obrazovanja samostalno određuju svoje upisne kriterije uključujući traženu razinu polaganja i izborne predmete.

Trogodišnji programi redovitog SOO-a pripremaju polaznike za tržište rada (tablica 2.). Od 2014. godine učenici ovih programa mogu upisati izborni jednogodišnji do dvogodišnji program za stjecanje više razine kvalifikacije i, ukoliko uspješno steknu kvalifikaciju četverogodišnjeg obrazovanja, mogu također polagati ispite državne mature za pristup visokom obrazovanju. U ovom slučaju, učenici upisuju četverogodišnji program strukovnog obrazovanja za stjecanje više razine kvalifikacije. Iz ovog razloga, učenici moraju položiti određene ispite za nadoknadu u općeobrazovnim i strukovnim predmetima prije nego što nastave i završe četvrtu godinu kao redoviti učenici ⁽³⁷⁾.

2.2. Javno regulirano pružanje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

SOO u Hrvatskoj definira se kao proces koji vodi do kvalifikacije za obavljanje određenog posla ili zanimanja i omogućuje nastavak obrazovanja te cjeloživotno učenje ⁽³⁸⁾. Područje SOO-a također uključuje daljnje profesionalno usavršavanje koje ne vodi ka kvalifikaciji, već je dio procesa cjeloživotnog učenja za odrasle.

⁽³⁶⁾ Zakon o strukovnom obrazovanju (2009.) i izmjene i dopune Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (2008.) iz 2012. godine.

⁽³⁷⁾ Pravilnik o uvjetima i načinima nastavka obrazovanja za višu razinu kvalifikacije (Narodne novine br. 8/2016).

⁽³⁸⁾ Zakon o strukovnom obrazovanju (Narodne novine br. 30/2009, 24/2010, 22/2013, 25/2018).

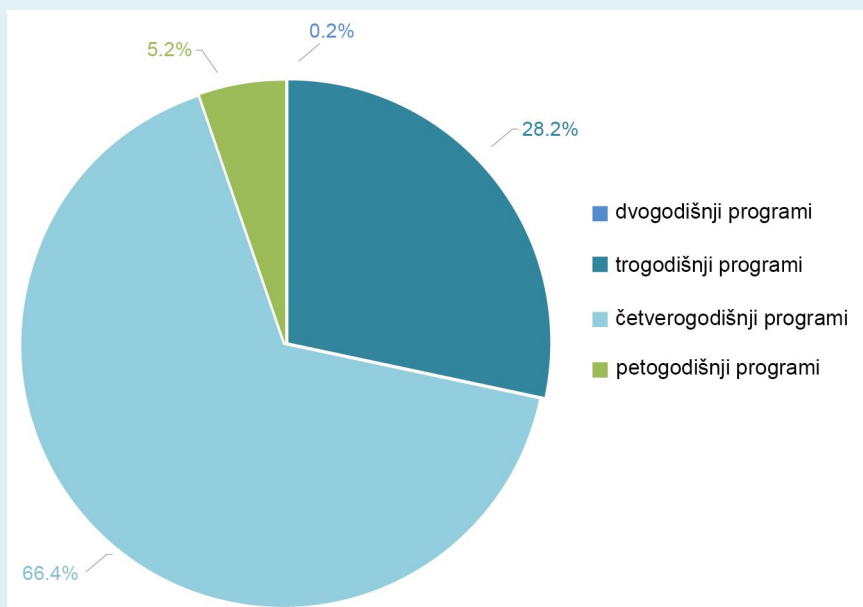
SOO se nudi na razinama 2 do 5 Hrvatskog kvalifikacijskog okvira što odgovara istim razinama EKO-a.

2.2.1. Načini stjecanja redovitog strukovnog obrazovanja

Hrvatska je među državama članicama EU-a s najvećim udjelom sudjelovanja u SOO-u (69,6 % učenika na srednjoškolskoj razini u 2017. godini) ⁽³⁹⁾. Većina programa redovitog SOO-a traju tri ili četiri godine i vode ka stjecanju formalnih srednjoškolskih strukovnih kvalifikacija ⁽⁴⁰⁾ na razini 3 ISCED-P-a i 4 EKO-a ⁽⁴¹⁾ (slika 8.).

Godine 2019./2020., provodilo se 279 programa redovitog SOO-a (Tablica 1.).

Slika 8. Sudjelovanje u programima redovitog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (%), 2019./2020.

Izvor: ReferNet Hrvatska.

⁽³⁹⁾ Eurostat, educ_uae_enrs01, educ_uae_enrs04 i educ_uae_enrs07 [preuzeto 16. 5. 2019.]

⁽⁴⁰⁾ Programi strukovnoga obrazovanja i osposobljavanja nakon srednjeg obrazovanja na razini 5 EKO-a, ISCED 453 predviđeni su Zakonom o HKO-u (2013.) i Nacionalnim kurikulumom za strukovno obrazovanje (2018.). Predviđeni su kao programi strukovnog specijalističkog usavršavanja na post-srednjoškolskoj razini i nisu još uvedeni.

⁽⁴¹⁾ Nacionalni kvalifikacijski okvir razlikuje razine 4.1 i 4.2 koje se obje odnose na razinu 4 EKO-a.

Tablica 1. **Broj pružatelja redovitog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, programa i upisanih učenika (2019./2020.)**

vrsta programa redovitog SOO-a	strukovne škole	programi	učenici
Petogodišnji program za medicinske sestre/ medicinskogtehničara opće njege	24	1	5 046
Četverogodišnji programi (u školi; dva eksperimentalna programa dualnog obrazovanja)	287	131	64 013
Trogodišnji programi (industrijski u školi; obrtnički u školi; programi naukovanja za obrte i zanate (JMO); četiri eksperimentalna programa dualnog obrazovanja)	214	139	27 172
Dvogodišnji programi	8	8	158
Ukupno	308	279	96 389

NB: Većina strukovnih škola nudi više od jedne vrste programa.

Izvor: ReferNet Hrvatska; ŠeR: <https://mzo.gov.hr/vijesti/ser-skolski-e-rudnik/2034>
[pristupljeno 18. 10. 2019.].

Neki programi pripremaju polaznike za tržište rada i za visoko obrazovanje, a drugi samo za tržište rada (Tablica 2.); no svi se sastoje od dva dijela: općeobrazovnog i strukovnog koji se dalje dijeli na stručno-teorijski dio i praktičnu nastavu i vježbe.

2.2.2. Programi redovitog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji omogućuju pristup tržištu rada i visokom obrazovanju

2.2.2.1. Petogodišnji strukovni program

Ovaj strukovni program omogućuje stjecanje kvalifikacije za medicinsku sestru/ medicinskog tehničara opće njege na razini 354 ISCED-P, 4 EKO-a i 4.2 HKO-a, uz mogućnost prohodnosti prema visokom obrazovanju. Program se izvodi u

školi uz specifičnu strukturu koja se razlikuje od ostalih strukovnih programa u Hrvatskoj. Program je razvijen 2010./2011. godine u skladu s europskim zahtjevima o obuci medicinskih sestara za opću zdravstvenu njegu ⁽⁴²⁾. Uključuje dvije godine općeg obrazovanja nakon čega slijede tri godine strukovnog obrazovanja.

Tablica 2. **Razine programa redovitog SOO-a i mogućnost daljnjeg napredovanja**

Strukovni program	ISCED razina/ podkategorije (2011-P)	HKO/ EKO razina	Usmjerenost na
Dvogodišnji programi	3/351	3/3	tržište rada
Trogodišnji programi SOO-a za industrijska i obrtnička zanimanja u školi	3/353	4.1/4	tržište rada
Trogodišnji programi naukovanja u SOO za obrte i zanate (JMO)	3/353	4.1/4	tržište rada/ majstorski ispit
Četverogodišnji i petogodišnji programi SOO-a	3/354	4.2/4	tržište rada/visoko obrazovanje (uz polaganje ispita državne mature)

Izvor: ReferNet Hrvatska, 2019.

Svjedodžba o završnome radu konačna je formalna isprava. Po završetku prve dvije godine programa, učenici također dobivaju uvjerenje o završenome dvogodišnjem općeobrazovnom programu za stjecanje zdravstvene kvalifikacije.

2.2.2.2. Četverogodišnji strukovni programi

Četverogodišnji strukovni programi omogućavaju stjecanje kvalifikacija na razini 354 ISCED-P, 4 EKO-a, i 4.2. HKO-a te učenike pripremaju za tržište rada i za nastavak prema visokom obrazovanju. Primjeri ovih strukovnih kvalifikacija su: kozmetičar, strojarski tehničar, tehničar za telekomunikacije, poljoprivredni tehničar i hotelijersko-turistički tehničar.

⁽⁴²⁾ Direktiva 2005/36/EZ o priznavanju stručnih kvalifikacija, Prilog V., točka 5.2.1.

Programi se sastoje od općeobrazovnog dijela i strukovnog dijela u otprilike jednakim omjerima. Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje (2018.) predlaže udio općeobrazovnog dijela od oko 45 %. Programi se izvode u školi, sa stručnom praksom u školi ili poduzeću, uz udio učenja temeljenog na radu (UTR) koji je u prosjeku manji od 10 % ⁽⁴³⁾.

U 2019./2020. godini, samo je 25 od 131 ponuđenog programa temeljeno na ishodima učenja ⁽⁴⁴⁾.

2.2.3. Programi redovitog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji pripremaju učenike za tržište rada

2.2.3.1. Trogodišnji strukovni programi

Trogodišnji strukovni programi pripremaju učenike za tržište rada u zanimanjima poput kuhara, frizera, fotografa, CNC operatera i automehaničara. Oni omogućuju stjecanje kvalifikacija na razini 353 ISCED-P, 4 EKO-a i 4.1 HKO-a.

Mnogi programi na ovoj razini, poput onih za pomoćna zanimanja, također su prilagođeni učenicima s teškoćama koje mogu biti umjerene ili teške. Njima su dostupni prilagođeni programi u strukovnim školama i ustanovama socijalne skrbi.

Trogodišnji programi redovitog strukovnog obrazovanja imaju iste uvjete upisa i završetka, kao i mogućnosti prijelaza u visoko obrazovanje ⁽⁴⁵⁾ (ulomci 2.1.1., 2.1.2. i 2.1.3.) te se nude kao:

- (a) programi za industrijska i obrtnička zanimanja u školi. Industrijski strukovni programi pripremaju za industrijska zanimanja, kao što je npr. CNC operater; obrtnički strukovni programi pripremaju za obrtnička zanimanja, kao što je stolar;
- (b) programi naukovanja, u Hrvatskoj pod nazivom „jedinostveni model obrazovanja“, (dalje u tekstu JMO) koji se provode od 2004./2005.

Pružatelji naukovanja su poslovni subjekti, kao npr. obrtničke radionice ili trgovačka društva, ustanove ili zadruge, koji su licencirani za praktičnu nastavu i vježbe naukovanja. Kako bi dobili licencu, pružatelji naukovanja moraju učenicima osigurati uvjete za stjecanje kompetencija u stvarnom radnom

⁽⁴³⁾ ReferNet Hrvatska.

⁽⁴⁴⁾ Nove kvalifikacije i strukovne kurikulume u skladu s Nacionalnim kurikulumom za strukovno obrazovanje (iz 2018. godine) tek treba razviti u procesu reforme strukovnog obrazovanja koja je trenutno u tijeku.

⁽⁴⁵⁾ Mogućnost nastavka obrazovanja kroz program za stjecanje četverogodišnje strukovne kvalifikacije rijedak je odabir: u 2019./2020. godini odabralo ga je samo 158 učenika sa stečenom trogodišnjom strukovnom kvalifikacijom.

okruženju, uključujući dodjeljivanje mentora s odgovarajućim kvalifikacijama i pedagoškim kompetencijama.

Učenici upisani u JMO program imaju status redovitih učenika i naučnika. Uvjeti za upis uključuju završeno osnovno obrazovanje i dokazanu zdravstvenu sposobnost za određeno zanimanje; pronalazak i sklapanje ugovora o naukovanju s licenciranim pružateljem naukovanja mora biti osiguran u prvom polugodištu. Ugovorom je propisana obaveza poslodavca o isplaćivanju mjesečne naknade učeniku. Po završetku programa i primitku svjedodžbe o završnome radu, polaznici JMO programa mogu polagati i pomoćnički ispit ⁽⁴⁶⁾. Također se mogu prijaviti i položiti majstorski ispit nakon dvije do tri godine radnog iskustva.

U skladu s nalazom Cedefop-ovog tematskog pregleda naukovanja ⁽⁴⁷⁾, mogućnost pristupa višim razinama obrazovanja se u praksi široko ne ostvaruje. Polaznicima JMO programa vrlo je teško nastaviti s obrazovanjem: škole su izvijestile da tek oko 10 % njihovih učenika trećeg razreda nastavlja sa školovanjem. Učenici moraju položiti mnogobrojne ispite ⁽⁴⁸⁾ kako bi sustigli učenike drugih programa i upisali redovno četvrti razred, uspješno završili program i pristupili ispitima državne mature (ulomak 2.1.3). Većina škola nudi, a učenici biraju, programe obrazovanja odraslih koji nisu besplatni, ali se nude u obliku večernje škole što učenicima omogućuje da rade puno radno vrijeme. Učenici koji odluče nastaviti obrazovanje uglavnom su oni s višim ocjenama tijekom tri godine pohađanja programa JMO.

U provedbu programa JMO uključeni su različiti dionici. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (MZO) ima krovnu odgovornost. Ono odlučuje o upisnim kvotama, odobrava strukovne kurikule i usvaja programe uz prethodnu suglasnost ministarstva nadležnog za obrt. Ministarstvo nadležno za obrt dijeli odgovornost s ministarstvom nadležnim za obrazovanje. Ministarstvo nadležno za obrt određuje i nadzire postupak izdavanja licenci za pružatelje naukovanja, održava bazu podataka licenciranih obrta, postavlja minimalne uvjete za ugovore o naukovanju i vodi evidenciju ugovora; također definira način i postupak polaganja pomoćničkih ispita i izdaje svjedodžbe o pomoćničkom zvanju. ASOO je odgovoran za organiziranje pomoćničkih ispita. Obrtnička komora izdaje licence pružateljima naukovanja i objavljuje popise licenciranih pružatelja naukovanja; pružatelji nude praktičnu nastavu i vježbe učenicima. Strukovne škole upisuju učenike u JMO programe, provode općeobrazovni dio,

⁽⁴⁶⁾ Pravilnik o postupku i načinu polaganja pomoćničkog ispita (Narodne novine, br. 63/2014, 86/2015).

⁽⁴⁷⁾ Godine 2017.-2018. Cedefop je na zahtjev Ministarstva znanosti i obrazovanja RH napravio detaljan pregled naukovanja i objavio rezultate u Cedefop, 2019.

⁽⁴⁸⁾ Prema nekima, radi se o 20 do 25 ispita, što je jednako dvogodišnjem školovanju (Cedefop, 2019.).

stručno-teorijski dio i manji dio praktične nastave programa, organiziraju izradu i obranu završnoga praktičnog rada i izdaju svjedodžbe o završnome radu.

JMO programi bilježe stalni pad broja učenika pri čemu se broj i udio učenika u svim programima JMO-a prepolovio u posljednjih šest godina.

Okvir 1. Novi eksperimentalni model dualnog obrazovanja

U 2018./2019. godini Ministarstvo znanosti i obrazovanja pokrenulo je eksperimentalni program dualnog obrazovanja koji je razvijen u skladu s konceptom opisanom u Modelu hrvatskoga dualnog obrazovanja (MZO, 2018.). Provedba se vrši u suradnji s gospodarskim i obrtničkim komorama, udruženjem poslodavaca i uz podršku partnerskih institucija iz Austrije, Njemačke i Švicarske. Pilotiranje podržava projekt Modernizacija programa strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji se realizira kroz Švicarsko-hrvatski program suradnje.

U 2019./2020. godini dualno obrazovanje nudi se eksperimentalno kroz trogodišnje i četverogodišnje programe koji omogućuju stjecanje kvalifikacija na razini 4 EKO-a (trogodišnji programi za smjerove prodavač, staklar, dimnjačar i soboslikar-ličilac na razini 4.1 HKO-a i četverogodišnji programi za smjerove kozmetičar i frizer na razini 4.2 HKO-a). Ukupno je uključeno 19 strukovnih škola i 469 učenika.

U prvoj godini dualnog programa učenje se odvija u strukovnoj školi. U sljedećim godinama većina učenja temeljenog na radu provodi se u poduzećima: do sada je uključeno 161 poduzeće koje zapošljava 522 osobe. Od poduzeća se traži da zapošljavaju i osiguravaju obuku i stalno stručno usavršavanje mentora, kao i da osiguraju kvalitetno učenje temeljeno na radu. Učenici potpisuju ugovor o učenju temeljenom na radu s poduzećima tijekom prve godine školovanja i imaju pravo na mjesečnu naknadu; bonus im se također može isplatiti. Naknade su određene prema kvalifikacijama i po godini obrazovanja i osposobljavanja.

Izvor: Ministarstvo znanosti i obrazovanja; Švicarsko-hrvatski program suradnje.

2.2.3.2. Dvogodišnji strukovni programi

Dvogodišnji strukovni programi omogućuju stjecanje kvalifikacija na razini 351 ISCED-P i razini 3 EKO-a i pripremaju učenike za zanimanja poput zavarivača ili administratora. Programi ciljaju uglavnom mlade u riziku od ranog napuštanja obrazovanja i osposobljavanja. Učenici s teškoćama mogu upisati prilagođene dvogodišnje strukovne programe koji se mogu produžiti do tri godine. Ovi programi predstavljaju slabije zastupljene načine stjecanja strukovnih kvalifikacija, s vrlo malim brojem upisanih učenika (tablica 1.).

2.2.4. Obrazovanje odraslih

Regulirano Zakonom o obrazovanju odraslih ⁽⁴⁹⁾, obrazovanje odraslih u Hrvatskoj obuhvaća programe koji omogućuju stjecanje kvalifikacija do razine 5 EKO-a za učenike starije od 15 godina. Zakon razlikuje formalno od neformalnog obrazovanja odraslih.

2.2.4.1. Ustanove za formalno obrazovanje odraslih

Formalno obrazovanje odraslih pružaju za to registrirane ustanove, javne ili privatne, koje nude verificirane programe čijim završetkom se stječe javna isprava. Registrirane ustanove za obrazovanje odraslih podliježu inspekciji Ministarstva znanosti i obrazovanja, dok ASOO vrši stručni nadzor.

Prema registru ASOO-a ⁽⁵⁰⁾ postoji više od 600 registriranih ustanova za obrazovanje odraslih u Hrvatskoj. Trećina su strukovne škole, a ostalo su ustanove koje je osnovala država, jedinice lokaln ili regionalne samouprave i druge pravne ili fizičke osobe.

2.2.4.2. Formal adult education programmes

Formalne programe obrazovanja odraslih razvijaju registrirane ustanove za obrazovanje odraslih koje kao preduvjet pohađanja mogu tražiti određenu strukovnu kvalifikaciju ili radno iskustvo polaznika. Za programe koji imaju pozitivno mišljenje ASOO-a i odobrenje Ministarstva znanosti i obrazovanja, ustanove za obrazovanje odraslih mogu izdavati javne isprave (tablica 3.). Zakon ⁽⁵¹⁾ omogućuje oslobođenje od PDV-a za verificirane programe ustanova za obrazovanje odraslih čime ih se potiče na postupak verifikacije programa.

Za stjecanje strukovne kvalifikacije srednjoškolske razine, odrasli pohađaju programe koji su istovrijedni programima u redovitom strukovnom obrazovanju. Učenje temeljeno na radu mora ostati jednako onom u istovrijednim srednjoškolskim strukovnim programima. Ustanova za obrazovanje odraslih prilagođava strukovne programe za koje nadležna agencija za SOO mora izdati pozitivno mišljenje prije odobrenja Ministarstva znanosti i obrazovanja.

Najčešći modaliteti učenja uključuju konzultativno-instruktivnu nastavu i dopisno-konzultativnu nastavu.

Odrasli polaznici najčešće biraju programe osposobljavanja, poblje više od 70 % polaznika tijekom 2018. godine ⁽⁵²⁾.

⁽⁴⁹⁾ Zakon o obrazovanju odraslih (Narodne novine br. 17/2007, 107/2007, 24/2010).

⁽⁵⁰⁾ Andragoški zajednički upisnik podataka (AZUP), podaci iz listopada 2019. godine.

⁽⁵¹⁾ Zakon o porezu na dodanu vrijednost (Narodne novine br. 73/2013, 99/2013, 148/2013, 153/2013, 143/2014, 115/2016, 106/2018); Pravilnik o porezu na dodanu vrijednost (Narodne novine br. 79/2013, 85/2013, 160/2013, 35/2014, 157/2014, 130/2015, 1/2017, 41/2017, 128/2017, 1/2019).

⁽⁵²⁾ Andragoški zajednički upisnik podataka (AZUP), podaci iz listopada 2019. godine.

Tablica 3. **Vrste formalnih strukovnih programa u obrazovanju odraslih**

Vrste strukovnih programa u obrazovanju odraslih	Vrsta isprave	Trajanje
Ekvivalent srednjoškolskim strukovnim programima ⁽⁵³⁾	Svjedodžba o završnome radu	0,5-1 godina u prosjeku (prethodno obrazovanje može se priznati što utječe na trajanje programa)
Programi usavršavanja	Uvjerenje o usavršavanju	Minimalno 150 sati
Programi osposobljavanja	Uvjerenje o osposobljavanju	Minimalno 120 sati

Izvor: ReferNet Hrvatska, 2019.

2.2.4.3. Neformalni programi obrazovanja odraslih

Mnogi programi osposobljavanja određeni su kao neformalni prema propisima o obrazovanju odraslih. Oni su u nadležnosti javnih tijela i ne podliježu postupcima odobrenja ili osiguravanja kvalitete poput formalnih programa obrazovanja odraslih (ulomak 2.2.4). U skladu s time, za ove programe se ne dodjeljuju službeno priznate javne isprave. Takvi programi nisu besplatni i najčešće ih financiraju polaznici. Programi nude široki spektar mogućnosti učenja, kao što su razvijanje tehničkih vještina, digitalnih kompetencija, vještina održivog življenja i mnoge druge.

2.3. Financiranje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

Od 2001. godine, financiranje javnih srednjih strukovnih škola je decentralizirano.

Iz Državnog proračuna se financiraju:

- (a) plaće nastavnika i ostalih zaposlenika u sustavu obrazovanja;
- (b) stručno usavršavanje nastavnika i drugih stručnih suradnika;
- (c) obrazovanje skupina u riziku (kao što su nacionalne manjine, učenici s posebnim potrebama) i nadarenih učenika;
- (d) nastavna sredstva i oprema;

⁽⁵³⁾ Minimalno 50 % programa obrazovanja odraslih mora biti jednako istovrijednom programu u redovitom strukovnom obrazovanju.

- (e) troškovi prijevoza učenika srednjih škola;
- (f) IKT infrastruktura i softver alati za škole;
- (g) školske knjižnice;
- (h) kapitalna ulaganja (zgrade, infrastruktura).

Lokalna i regionalna samouprava pokrivaju troškove:

- (a) školskih prostora i opreme;
- (b) operativne troškove srednjih škola;
- (c) prijevoza za zaposlenike srednjih škola;
- (d) sufinanciranja prehrane i smještaja u domovima;
- (e) kapitalnih ulaganja (zgrade, infrastruktura) prema kriterijima koje određuje Ministarstvo znanosti i obrazovanja ⁽⁵⁴⁾.

Ako lokalne/regionalne vlasti ne mogu osigurati minimalno financiranje, iznos koji nedostaje podmiruje se iz fonda za izravnavanje.

U 2015. godini, rashodi za srednjoškolsko obrazovanje činili su približno petinu ukupnog proračuna za obrazovanje (22,4 %) ⁽⁵⁵⁾.

U obrazovanju odraslih polaznici obično sami pokrivaju troškove obrazovnih programa koje pohađaju. Izuzetak čine programi osnovnog obrazovanja koji su besplatni za odrasle i i koje financira MZO. HZZ kroz MAPZ pokriva troškove obrazovanja nezaposlenih; razni projekti koji se financiraju iz ESF-a također pokrivaju troškove obrazovanja odraslih u zadnje vrijeme. Planirane reforme redovitog SOO-a i obrazovanja odraslih ⁽⁵⁶⁾ značajno se oslanjaju na europske strukturne fondove.

2.4. Upravljanje strukovnim obrazovanjem i osposobljavanjem

Iako nekoliko ministarstava utječe na razvoj SOO-a u sektorima u njihovoj nadležnosti, Ministarstvo znanosti i obrazovanja nadležno je za cjelokupnu politiku strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

Od sredine 2000-ih, Vlada je osnovala nekoliko novih agencija, a osnivanje Agencije za strukovno obrazovanje 2005. godine označilo je početak modernizacije SOO-a. Godine 2010., Agencija za SOO i Agencija za obrazovanje odraslih spojile su se u jedinstvenu Agenciju za strukovno obrazovanje i

⁽⁵⁴⁾ Lokalne vlasti, kao pravni osnivači i vlasnici škola, također mogu ulagati u zgrade i infrastrukturu.

⁽⁵⁵⁾ Europska komisija i sur., 2015., str. 22.

⁽⁵⁶⁾ Vlada Republike Hrvatske, 2016.

obrazovanje odraslih ⁽⁵⁷⁾). ASOO je izvršno tijelo zaduženo za cjelokupni razvoj i organizaciju sustava SOO-a.

Slika 9. Glavni dionici strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

Ministarstvo znanosti i obrazovanja

- Odgovorno je za cjelokupnu politiku SOO-a. Nadgleda usklađenost sustava SOO-a sa zakonima i koordinira izvršne agencije u području obrazovanja

Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih

- Razvoj strukovnih programa/kurikuluma
- Osiguravanje uključivanja dionika u SOO
- Podrška i praćenje samovrednovanja strukovnih škola
- Praćenje rada strukovnih škola i ustanova za obrazovanje odraslih
- Pružanje savjeta i konzultacija strukovnim školama i ustanovama za obrazovanje odraslih
- Stručni ispiti za nove i napredovanja za iskusne nastavnike strukovnog obrazovanja, ponuda trajnog profesionalnog razvoja za nastavnike u SOO-u
- Postupak priznavanja inozemnih strukovnih kvalifikacija
- Organizacija državnih natjecanja učenika u SOO-u

Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta

- Određivanje uvjeta za primanje polaznika u naukovanje, izdavanje potvrda o položenom pomoćničkom ispitu, nadzor polaganja pomoćničkog ispita

Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava

- Odgovorno je za politike zapošljavanja i predviđanje potreba tržišta rada

Agencija za odgoj i obrazovanje

- Razvoj općeobrazovnog dijela strukovnih kurikuluma

Hrvatska obrtnička komora

- Izdavanje licenci pružateljima naukovanja i objava popisa licenciranih pružatelja
- Partner u eksperimentalnom programu dualnog obrazovanja koji je pokrenut u školskoj godini 2018./2019.

Izvor: ReferNet Hrvatska; Cedefop.

⁽⁵⁷⁾ Zakon o Agenciji za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (Narodne novine br. 24/2010).

Razvojem HKO-a 2013. godine, Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava preuzelo je istaknutiju ulogu u predviđanju potreba za vještinama na tržištu rada za obrazovni sektor.

Uloga Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta (MINGO) i Hrvatske obrtničke komore (HOK) usmjerena je na naukovanja / programe JMO-a. Izmjenama i dopunama Zakona o obrtu iz 2013. godine smanjena je nadležnost HOK-a povjeravanjem organizacije pomoćničkih ispita ASOO-u. HOK je nadležan za licenciranje obrta i pravnih osoba za pružanje naukovanja.

Ostali dionici SOO-a su:

- (a) Vijeće za strukovno obrazovanje sastoji se od 21 predstavnika raznih dionika. Uloga ovog tijela je usklađivanje aktivnosti svih dionika u području SOO-a, pokretanje inicijativa za donošenje novih kurikuluma i izmjene postojećih kurikuluma, predlaganje mjera za razvoj SOO-a i davanje prethodnog mišljenja u vezi s mrežom regionalnih centara kompetentnosti;
- (b) Hrvatska gospodarska komora je partner u eksperimentalnom programu dualnog obrazovanja koji je pokrenut u školskoj godini 2018./2019.;
- (c) industrijski sindikati ⁽⁵⁸⁾ sudjeluju u savjetodavnim tijelima kao što su npr. sektorska vijeća.

2.4.1. Pružatelji strukovnog obrazovanja

Pružatelji redovitoga SOO-a većinom su javne srednje strukovne škole koje mogu biti strukovne ili polivalentne (koje nude općeobrazovne programe i programe strukovnog obrazovanja); udio privatnih strukovnih škola je 4 %. Jedinice lokalne uprave pravni su osnivači i vlasnici javnih škola. Profil strukovnih škola kreće se od onih koje nude programe iz nekoliko različitih sektora do onih koje nude programe iz jednog obrazovnog sektora ili podsektora, poput zdravstva i medicine, ekonomije, trgovine, uprave, šumarstva, drvne tehnologije, poljoprivrede, veterine, pomorstva, prometa, zrakoplovstva, ugostiteljstva, turizma, strojarstva, elektrotehnike i graditeljstva. U godini 2019./2020. u Hrvatskoj je 308 škola za strukovno obrazovanje (tablica 1.). Srednje škole imaju u prosjeku 400 učenika i 10 obrazovnih programa što može biti izazovno u pogledu financiranja, organizacije i upravljanja ljudskim resursima. Programi se smatraju skupima, a njihova ponuda nije usklađena s potrebama tržišta rada te demografskim ili lokalnim razvojnim potrebama što utječe na dostupnost učenja temeljenog na radu te na kvalitetu i ishode učenja u SOO-u. MZO je u 2019. godini objavio smjernice za optimizaciju mreže pružatelja SOO-a ⁽⁵⁹⁾.

⁽⁵⁸⁾ Šest saveza sindikata.

⁽⁵⁹⁾ Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2019.

Okvir 2. Uspostava mreže regionalnih centara kompetentnosti

Na temelju zakonske odredbe iz 2018. godine ⁽⁶⁰⁾, 25 strukovnih škola iz pet sektora koji su određeni kao prioritetni (turizam i ugostiteljstvo, strojarstvo, elektrotehnika i informacijske tehnologije, zdravstvo i poljoprivreda) odabrano je za buduće regionalne centre kompetentnosti.

Regionalni centri kompetentnosti će služiti kao središta izvrsnosti u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju. Njihove središnje značajke su inovativne mogućnosti učenja, izvrsnost nastavnika i mentora kod poslodavca, vrhunske tehnologije i intenzivna suradnja s lokalnim poduzećima i drugim dionicima u SOO-u. Više od 130 milijuna eura iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova uložiti će se u opremu, prostorije za učenike i nastavnike u SOO-u, proširene mogućnosti učenja temeljenog na radu, bolju suradnju s poslodavcima i napredne mogućnosti usavršavanja nastavnika. Uz programe strukovnoga obrazovanja i osposobljavanja i profesionalno usmjeravanje učenika, centri će nuditi stalno stručno usavršavanje radnika, strukovnih nastavnika i mentora kod poslodavca.

Izvor: ReferNet Hrvatska

2.5. Nastavnici i strukovni učitelji

2.5.1. Strukovni učitelji i nastavnici

U strukovnom obrazovanju i osposobljavanju postoje:

- (a) nastavnici općeobrazovnih predmeta;
- (b) učitelji i nastavnici strukovnih predmeta.

Nastavnici općeobrazovnih predmeta, kao što su matematika i hrvatski jezik, kvalificirani su prema općim propisima o nastavnicima koje određuje Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Sukladno tome, nastavnici trebaju imati završen diplomski sveučilišni ili stručni studij i pedagoške kompetencije.

Učitelji i nastavnici u redovitom SOO-u i formalnom obrazovanju odraslih ⁽⁶¹⁾:

- (a) nastavnici stručno-teorijskih sadržaja moraju imati stečeno visoko obrazovanje (180 ECTS bodova ili više), završenu dodatnu pedagoško-psihološku naobrazbu (60 ECTS bodova) i ispunjavati ostale uvjete u skladu sa strukovnim kurikulumom;
- (b) nastavnici praktične nastave i vježbi moraju imati završen preddiplomski

⁽⁶⁰⁾ Izmjene i dopune Zakona o strukovnom obrazovanju (Narodne novine br. 25/2018).

⁽⁶¹⁾ Zakon o strukovnom obrazovanju (Narodne novine br. 30/2009).

- sveučilišni ili stručni studij (180 ECTS bodova ili više), pedagoške kompetencije (60 ECTS bodova) i stečenu kvalifikaciju odgovarajućeg profila;
- (c) strukovni učitelji moraju imati razinu obrazovanja propisanu strukovnim kurikulumom (najmanje srednjoškolsko strukovno obrazovanje odgovarajućeg profila), pedagoške kompetencije ⁽⁶²⁾ i najmanje pet godina radnog staža u odgovarajućoj struci;
 - (d) suradnici u nastavi moraju imati završeno srednjoškolsko obrazovanje, pedagoške kompetencije i najmanje pet godina radnog staža, osim ako nije drugačije propisano strukovnim kurikulumom. Suradnici u nastavi asistiraju strukovnim učiteljima.

Prema Zakonu o strukovnom obrazovanju, svi polaznici koji pohađaju praktičnu nastavu kod poslodavca kao dio programa moraju imati mentora s odgovarajućom kvalifikacijom i pedagoškim kompetencijama.

Prema Zakonu o obrtu ⁽⁶³⁾, u programima JMO-a mentori mogu biti:

- (a) majstori obrtnici;
- (b) osobe koje imaju jednaka prava kao i one koje su položile majstorski ispit, a položile su ispit kojim dokazuju osnovno znanje o poučavanju;
- (c) osobe s odgovarajućom srednjoškolskom kvalifikacijom čiji su obrti registrirani u područjima posebne državne skrbi i koje imaju tri godine radnog iskustva u zanimanju za koje provode naukovanje, a položile su ispit kojim dokazuju osnovno znanje o poučavanju;
- (d) osobe s odgovarajućom srednjoškolskom kvalifikacijom i najmanje 10 godina radnog iskustva u zanimanju za koje provode naukovanje, a položile su ispit kojim dokazuju osnovno znanje o poučavanju ⁽⁶⁴⁾.

Godine 2017., otprilike 15.200 nastavnika predavalo je ili opće ili strukovne predmete u srednjem strukovnom obrazovanju ⁽⁶⁵⁾.

2.5.2. Trajni profesionalni razvoj, napredovanje i nagrađivanje nastavnika

Trajni profesionalni razvoj (TPR) i stručno usavršavanje nastavnika strukovnih škola u najvećoj mjeri organizira ASOO na temelju kataloga stručnog usavršavanja koji se ažurira na godišnjoj razini. Podaci o stručnom usavršavanju

⁽⁶²⁾ Stečeno kroz programe koje je odredilo Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

⁽⁶³⁾ Zakon o obrtu (Narodne novine br. 143/2013); Pravilnik o minimalnim uvjetima za ugovore o naukovanju (2014.).

⁽⁶⁴⁾ Cedefop, 2019.

⁽⁶⁵⁾ Eurostat, educ_uae_perp01 [pristupljeno 18. 10. 2019.].

nastavnika strukovnih škola redovito se bilježe u informacijskom sustavu ⁽⁶⁶⁾ gdje se nastavnici prijavljuju za stručno usavršavanje. Putne troškove i troškove smještaja za stručno usavršavanje nastavnika pokrivaju ustanove SOO-a što utječe na broj nastavnika koji pohađaju usavršavanja. Stručno usavršavanje nastavnika strukovnih škola uglavnom se smatra nedovoljno financiranim.

Od strukovnih se škola također očekuje organiziranje internih usavršavanja, no trenutno nema dostupnih podataka o njihovoj kvaliteti ili učinkovitosti.

Okvir 3. **Koncept novog modela stručnog usavršavanja nastavnika strukovnih predmeta** ⁽⁶⁷⁾

Godine 2018., ASOO je razvio novi model TPR-a za nastavnike strukovnih škola. Novi je model revidirao godišnji plan TPR-a i predložio 13 osnovnih i 12 izbornih modula koji se temelje na ishodima učenja. Osnovni moduli usmjereni su na područja koja su u istraživanju provedenom među nastavnicima strukovnog obrazovanja ocijenjena najvažnijima: planiranje osobnog TPR-a i cjeloživotnog učenja, poučavanje učenika s posebnim potrebama, razvoj vještina u području struke, usavršavanje nastavnika u poduzećima i suradnja s poslovnim sektorom, upravljanje razredom, vrednovanje učenika i digitalne kompetencije. Izborni moduli obuhvaćaju modul za pripravnike, poučavanje odraslih, samovrednovanje u strukovnim školama, primjenu IKT-a u poučavanju i učenju, društveno korisno učenje, upravljanje projektima i EU fondove.

Izvor: Anđelić i sur., 2019.

Osim prethodno navedenog usavršavanja koje se financira iz Državnog proračuna, stručno usavršavanje nastavnika u strukovnim školama također omogućuju:

- (a) strukovna udruženja i druge nevladine organizacije koje nude usavršavanja (uz naknadu ili besplatno);
- (b) pučka otvorena učilišta;
- (c) obrtnička komora.

Za ove oblike usavršavanja nije potrebna akreditacija programa niti pružatelja.

⁽⁶⁶⁾ Informacijski sustav strukovnog obrazovanja (VETIS).

⁽⁶⁷⁾ Anđelić i sur., 2019.

2.5.2.1. *Napredovanje nastavnika*

Napredovanje nastavnika, strukovnih učitelja i suradnika u nastavi zakonski je regulirano ⁽⁶⁸⁾. Pravilnik uređuje napredovanje te određuje razine, uvjete i načine napredovanja. Stručnost nastavnika i izvrsnost poučavanja vrednuju se na temelju:

- (a) uspješnosti poučavanja, kao što su metodološka kreativnost u nastavi te primjena najnovijih nastavnih metoda i izvora znanja;
- (b) izvannastavni stručni rad, poput predavanja na usavršavanjima nastavnika na najmanje županijskoj razini, mentorstvo pripravnicima do stručnog ispita, mentorstvo učenicima koji su osvojili jedno od tri prva mjesta na međunarodnim natjecanjima, autorstvo udžbenika;
- (c) sudjelovanje u stručnom usavršavanju nastavnika.

Od nositelja viših stručnih zvanja očekuje se vođenje stručnog usavršavanja, sudjelovanje u javnim savjetovanjima o prijedlozima obrazovnih propisa i objavljivanje digitalnih obrazovnih sadržaja.

Napredovanje ovisi o godinama radnog iskustva, godinama posjedovanja zvanja, broju prikupljenih bodova putem sudjelovanja u različitim kategorijama izvannastavnih aktivnosti, udovoljavanju zahtjevima nacionalnog standarda kvalifikacija za učitelje i redovnom usavršavanju nastavnika. Nastavnik pokreće postupak napredovanja, nastavničko vijeće vrednuje rad nastavnika, a ASOO dovršava postupak.

Napredovanjem nastavnici mogu steći zvanje mentora, savjetnika i izvrsnog savjetnika ⁽⁶⁹⁾. Također im se može dodijeliti priznanje za izvanredne uspjehe u obrazovanju. Pravilnik iz 2019. godine restrukturirao je zvanja, odredio obveze nositelja te uvjete i kriterije za napredovanje i postupak vrednovanja, kao i trajanje zvanja.

U zvanje se imenuje na pet godina uz mogućnost ponovnog imenovanja.

2.5.2.2. *Nagrađivanje nastavnika*

Pravilnik iz 2019. godine ⁽⁷⁰⁾ određuje postupak vrednovanja i kriterije za dodjelu nagrada, kao i financijske poticaje za nastavnike. Novi okvir potiče inovativno poučavanje, stručno usavršavanje, izradu otvorenih digitalnih

⁽⁶⁸⁾ Pravilnik o napredovanju učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja u osnovnim i srednjim školama i učeničkim domovima (Narodne novine br. 68/2019).

⁽⁶⁹⁾ Zvanje izvrsnog savjetnika uvedeno je 2019. godine Pravilnikom o napredovanju učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja u osnovnim i srednjim školama i učeničkim domovima (Narodne novine br. 68/2019).

⁽⁷⁰⁾ Pravilnik o nagrađivanju učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja u osnovnim i srednjim školama te učeničkim domovima (Narodne novine br. 53/2019).

obrazovnih sadržaja, sudjelovanje u projektima, kao i doprinos obrazovnom sustavu kroz aktivnost u radnim skupinama za razvoj politika, istraživanjima ili eksperimentalnim programima u obrazovanju.

U prosincu 2019. godine, Vlada i sindikati dogovorili su znatno povećanje plaća nastavnika ⁽⁷¹⁾.

2.6. Nedavne promjene u politikama

Promjene sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja dugo se planiraju, a njihovo uvođenje je predviđeno 2022./2023. godine ⁽⁷²⁾. Sustav mijenja svoju orijentaciju sa sadržaja na ishode učenja, odgovaranje na trenutnu potražnju i pogled u budućnost (ulomak 3.2).

Godine 2013. Zakon o HKO-u uveo je nove mehanizme za osiguravanje povratnih informacija između tržišta rada i obrazovanja (uključujući SOO i visoko obrazovanje). Kao što je predviđeno ovim Zakonom, Ministarstvo znanosti i obrazovanja je osnovalo svih 13 sektorskih vijeća relevantnih za SOO ⁽⁷³⁾ 2017. godine. Donešene su metodologije za povezivanje strukovnih kurikuluma s potrebama tržišta rada.

Izmjenama i dopunama Zakona o strukovnom obrazovanju iz 2018. godine predviđeno je uspostavljanje regionalnih centara kompetentnosti te uvođenje nacionalnog i sektorskih kurikuluma za strukovno obrazovanje. Godine 2018. ministar obrazovanja donio je odluku o prvom Nacionalnom kurikulumu za strukovno obrazovanje.

Uz postojeći oblik naukovanja (programe JMO-a), Ministarstvo znanosti i obrazovanja pokrenulo je eksperimentalnu provedbu dualnog obrazovanja u 2018./2019. (okvir 1).

Naglasak je stavljen na poboljšanje trajnog profesionalnog razvoja nastavnika, mogućnosti napredovanja i njihov financijski status (ulomak 3.5.2).

Usmjereno ka promicanju izvrsnosti u strukovnom obrazovanju, prvo natjecanje WorldSkills Croatia pokrenulo je reformirani model natjecanja učenika u strukovnom obrazovanju s više od 580 natjecatelja u 46 disciplina i više od 10.000 posjetitelja 2019. godine. Natjecanje je osiguralo veliku vidljivost i

⁽⁷¹⁾ Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u javnim službama (Narodne novine br. 119/2019); Sporazum o dodatku na plaću zaposlenima u osnovnoškolskim i srednjoškolskim ustanovama te ustanovama u znanosti i visokom obrazovanju (Narodne novine br. 122/2019).

⁽⁷²⁾ ESIF projekt ASOO-a *Modernizacija sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja*
<https://www.asoo.hr/default.aspx?id=1173#PUK>

⁽⁷³⁾ Od ukupno 25.

podršku dionika čime je postalo vodećim nacionalnim događajem za promicanje SOO-a.

3. POGLAVLJE

Razvoj strukovnih kvalifikacija

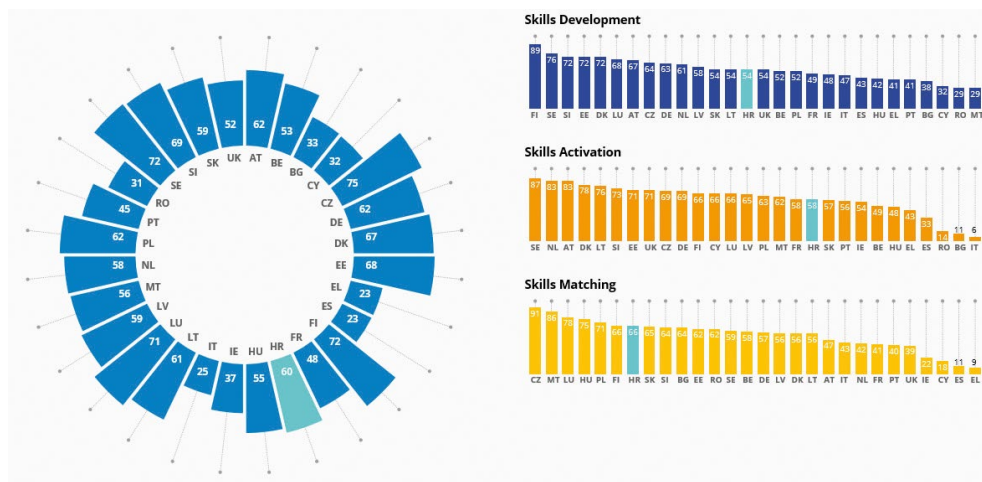
Sveukupno Hrvatska zauzima 12. mjesto ⁽⁷⁴⁾ prema Europskom indeksu vještina čime ulazi u skupinu zemalja sa „srednjim postignućima“ u EU-u ⁽⁷⁵⁾.

Učinak Hrvatske u razvoju vještina je u okviru prosjeka (14. mjesto). Razvoj vještina odražava aktivnosti osposobljavanja i obrazovanja u zemlji i neposredne ishode sustava u smislu razvijenih i stečenih vještina (uz visoke ocjene u kategoriji „sudjelovanje u SOO-u“ s trećim mjestom i slabe ocjene u kategorijama „visoko razvijene računalne vještine“ i „nedavno sudjelovanje u usavršavanju“ s 25. mjestom u obje kategorije).

Hrvatska ima prosječan učinak (18. mjesto) u području „aktivacije vještina“ koje pokazuje koliko je učinkovit prijelaz iz obrazovanja na posao. Unatoč prvom mjestu u kategoriji „rano napuštanje obrazovanja“, pokazatelji poput onih „nedavno završili školu i zaposlili se“ i „stopa aktivnosti (25-54)“ Hrvatsku stavljaju na 23. mjesto.

Hrvatska dobro kotira u području usklađivanja vještina koje pokazuje stupanj uspješnog korištenja vještina i stupanj učinkovitog usklađivanja s potrebama tržišta rada. Među državama EU-a, Hrvatska je zauzela 7. mjesto.

Slika 10. **Europski indeks vještina u državama članicama**

NB: Podaci iz 2016. godine.

Izvor: Cedefop, 2016 [podacima pristupljeno 30. 9. 2019.].

⁽⁷⁴⁾ Cedefop, 2017.

⁽⁷⁵⁾ Cedefop-ov Europski indeks vještina mjeri koliko je država „udaljena od idealnog“ kada govorimo o razvoju vještina, aktivaciji vještina i usklađivanju vještina: https://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en/indicators/european-skills-index?field_pillar_tid=&field_countries_tid=7

3.1. Predviđanje potreba za vještinama

Predviđanje vještina u Hrvatskoj je u razvoju. Prepoznata je potreba za poboljšanjem koordinacije različitih organizacija koje su uključene u ovu aktivnost. Učinak različitih inicijativa za predviđanje potreba za vještinama na učenike i obrazovne ustanove je ograničen. U tom je pogledu proces još uvijek nedovoljno razvijen, a obrazovni sustav i budući polaznici nedovoljno su informirani ⁽⁷⁶⁾.

Godine 2010. ASOO je uveo koncepte standarda zanimanja i standarda kvalifikacija u SOO koji prethode izradi strukovnih kurikuluma ⁽⁷⁷⁾ te je izradio prve profile sektora ⁽⁷⁸⁾ za 13 obrazovnih sektora u SOO-u. Objavljeni 2012. godine, profili sektora objedinjuju dostupne podatke iz različitih izvora uključujući Državni zavod za statistiku, HZZ i različita ministarstva.

Godine 2013. HKO ⁽⁷⁹⁾ je uveden kao glavni instrument za usklađivanje obrazovanja s potrebama tržišta rada. Kao glavno koordinacijsko tijelo zaduženo za HKO, Ministarstvo znanosti i obrazovanja naručilo je, a Ekonomski institut objavio 2016. godine, prvo eksperimentalno predviđanje budućeg razvoja tržišta rada i potreba za vještinama za razdoblje 2015.-2020. ⁽⁸⁰⁾ koje sadrži kvantitativne pokazatelje za 25 HKO sektora (od kojih je 13 relevantno za SOO).

MRMS je izradio i održava HKO mrežni portal ⁽⁸¹⁾, središnji portal s pokazateljima tržišta rada i obrazovanja. Portal pruža uvid u trenutne trendove tržišta rada, ali ne pruža predviđanje potreba za vještinama u budućnosti. Portal objedinjuje podatke o zaposlenosti Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, podatke o nezaposlenosti HZZ-a, podatke o upisu u srednje škole i visoka učilišta MZO-a, glavne gospodarske djelatnosti i odgovarajuće stope zaposlenosti te distribuciju različitih zanimanja u sektorima u odnosu na gospodarske djelatnosti prema Državnom zavodu za statistiku.

Temeljem Vladine Uredbe ⁽⁸²⁾, HZZ je razvio postupak predviđanja koja zanimanja jesu i koja će biti suficitarna, a koja deficitarna. To se uglavnom odnosi na preporuke HZZ-a za obrazovnu upisnu politiku i politiku stipendiranja. Te su preporuke utvrđene na regionalnoj i lokalnoj razini i u svojoj su osnovi kvalitativne, a ne kvantitativne te ukazuju samo na postojanje potrebe za povećanjem ili smanjenjem broja upisanih u određeni strukovni program. Ove preporuke se

⁽⁷⁶⁾ Skills Panorama, 2017.

⁽⁷⁷⁾ ASOO, 2011a.

⁽⁷⁸⁾ ASOO (2012) 13 sektorskih profila: <https://www.asoo.hr/default.aspx?ID=1254>

⁽⁷⁹⁾ Zakon o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru (Narodne novine br. 22/2013, 41/2016, 64/2018).

⁽⁸⁰⁾ Ekonomski Institut, 2016.

⁽⁸¹⁾ <http://hko.poslovna.hr/>

⁽⁸²⁾ Uredba o praćenju, analizi i predviđanju potreba tržišta rada za pojedinim zvanjima te izradi i uzimanju u obzir preporuka za obrazovnu upisnu politiku (Narodne novine br. 93/2010).

ne uzimaju uvijek u obzir pri određivanju upisnih kvota za pojedine strukovne programe te je prepoznata potreba za učinkovitijim i preciznijim sustavom.

3.2. Razvoj strukovnih kvalifikacija i kurikuluma

Već više od desetljeća Hrvatska ulaže znatne napore u modernizaciju SOO-a. Osnivanje ASOO-a 2005. godine predstavlja ključni poticaj ⁽⁸³⁾ kojim su značajniji financijski i ljudski resursi usmjereni ka SOO-u.

Glavni strateški smjer bio je:

- (a) povezivanje obrazovanja i tržišta rada;
- (b) promjena orijentacije sustava sa sadržaja na rezultate / ishode učenja.

Spomenuto usmjerenje i novi zakoni uspostavljaju okvir za razvoj novih, složenijih pristupa i metodologija te redefiniranje uloga i odgovornosti u sustavu SOO-a. Razvijeni su novi procesi, posebno za razvoj strukovnih kvalifikacija. Uvedeni su novi koncepti, poput standarda zanimanja i standarda kvalifikacija. Uključen je niz dionika (slika 9.). Novi standardi i osuvremenjeni kurikulumi u fazi su izrade ili planiranja. Potpuni prijelaz na novi sustav SOO-a, koji je usmjeren na ishode učenja s uspostavljenim vezama između SOO-a i tržišta rada, očekuje se 2022./2023. ⁽⁸⁴⁾.

Prema Zakonu o strukovnom obrazovanju, provedba se oslanja na kurikulume koji određuju nastavni proces koji će dovesti do stjecanja ishoda učenja i kvalifikacija. Novi proces razvoja kurikuluma predviđa usklađenost svih kurikuluma s dvije ulazne informacije; jednom iz područja obrazovanja i drugom iz područja rada i zapošljavanja. Svaki kurikulum treba biti usklađen sa (slika 9.):

- (a) Nacionalnim kurikulumom za strukovno obrazovanje i sektorskim kurikulumom;
- (b) standardom zanimanja i standardom kvalifikacije.

3.2.1. Strukovni kurikulumi

Zakon o strukovnom obrazovanju ⁽⁸⁵⁾ uspostavlja hijerarhiju kurikuluma u hrvatskom sustavu. Provedba se temelji na:

- (a) Nacionalnom kurikulumu za strukovno obrazovanje;
- (b) sektorskim kurikulumima;

⁽⁸³⁾ Agencija za strukovno obrazovanje i Agencija za obrazovanje odraslih objedinjene su 2010. godine u Agenciju za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (ASOO).

⁽⁸⁴⁾ Očekivane rokove predložili su Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih i Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

⁽⁸⁵⁾ Zakon o strukovnom obrazovanju (Narodne novine br. 30/2009, 24/2010, 22/2013, 25/2018).

- (c) strukovnim kurikulumima;
- (d) kurikulumima ustanova za strukovno obrazovanje.

3.2.1.1. *Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje*

Ministarstvo znanosti i obrazovanja donijelo je prvi Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje ⁽⁸⁶⁾ 2018. godine. Nacionalni kurikulum postavlja vrijednosti i ciljeve. Za svaku razinu kvalifikacije se predlažu udjeli posvećeni općeobrazovnom dijelu, strukovnim modulima, izbornim modulima i učenju temeljenom na radu. Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje također određuje opće uvjete za upis i završetak programa, općenitu horizontalnu i vertikalnu prohodnost te opće oblike vrednovanja ishoda učenja. Vrednovanje učenja temeljenog na radu treba proizaći iz suradnje nastavnika u strukovnom obrazovanju i mentora kod poslodavca, a vrednovanje učenika s posebnim potrebama treba uskladiti s individualiziranim odgojno-obrazovnim planovima. Detaljne metode vrednovanja, kriterije i postupke razradit će sektorski i strukovni kurikulumi. Nacionalni kurikulum omogućuje fleksibilnost učenja i specijalizaciju kroz mogućnost uključivanja gotovo 30 % izbornih modula u strukovne kurikulume.

3.2.1.2. *Sektorski kurikulumi*

Izmjene i dopune Zakona o strukovnom obrazovanju iz 2018. godine predviđaju razvoj sektorskih kurikuluma koji će odrediti okvir za sve strukovne kurikulume za kvalifikacije na razinama 2 do 5 HKO-a/EKO-a jednog obrazovnog sektora. ASOO je zadužen za metodologiju razvoja sektorskih kurikuluma, predviđenu u posljednjem kvartalu 2019. godine, te razvoj sektorskih kurikuluma do 2022. godine ⁽⁸⁷⁾. Sektorski kurikulumi će opisati sve strukovne kvalifikacije u određenom sektoru, trajanje obrazovanja, mogućnosti i uvjete za prohodnost unutar sektora te preporučene modele učenja temeljenog na radu. Sektorski kurikulumi će osigurati stjecanje širih kompetencija koje su važne za sva zanimanja unutar sektora.

3.2.1.3. *Strukovni kurikulumi*

Strukovni kurikulumi omogućuju stjecanje određene strukovne kvalifikacije te ključnih i strukovnih kompetencija. Strukovni kurikulumi se sastoje od obaveznih i izbornih modula te opisuju nastavne jedinice, okruženje za učenje i vrednovanje

⁽⁸⁶⁾ Odluka o donošenju Nacionalnog kurikuluma za strukovno obrazovanje (Narodne novine br. 62/2018).

⁽⁸⁷⁾ Prema Cedefop-ovom razgovoru sa stručnjacima ASOO-a 14. i 15. listopada 2019. godine u Zagrebu.

ishoda učenja. Kurikulumima se također određuje tko može predavati u programima. Strukovne kurikulume donosi Ministarstvo znanosti i obrazovanja nakon pozitivnog mišljenja ASOO-a ili, u slučaju JMO programa, Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta.

3.2.1.4. *Kurikulumi ustanova za strukovno obrazovanje*

Kurikulum ustanove za strukovno obrazovanje izrađuje strukovna škola koja provodi program na temelju strukovnog kurikuluma i sektorskog kurikuluma. U njemu se određuje plan i vremenski okvir nastave, metode poučavanja i učenja te plan vrednovanja.

3.2.2. **Standardi zanimanja i standardi kvalifikacija**

Standardima se nastoji osigurati da se strukovni kurikulumi vode potražnjom i da su usklađeni s potrebama tržišta rada za kvalifikacijama i kompetencijama. Smjernice za izradu standarda zanimanja definira MRMS, a smjernice za izradu standarda kvalifikacija Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Razvoj standarda kvalifikacija (slika 9.) slijedi postupak koji opisuju Zakon o HKO-u ⁽⁸⁸⁾ i Pravilnik o Registru HKO-a ⁽⁸⁹⁾. Registar se sastoji od dva podregistra i središnje je mjesto za pohranu odobrenih standarda zanimanja, standarda kvalifikacija i skupova ishoda učenja.

3.2.2.1. *Standardi zanimanja*

Standardi zanimanja opisuju ključne poslove određenog zanimanja te potrebna znanja i vještine u širem smislu. Standardi zanimanja su u nadležnosti MRMS-a koje ujedno upravlja podregistrom standarda zanimanja. Prema ASOO-u ⁽⁹⁰⁾, pripremljena je analitička podloga za odabir prioriternih zanimanja, a izrada oko 200 standarda zanimanja za strukovna zanimanja očekuje se do sredine 2020. godine. Polovicu standarda zanimanja izradit će MRMS, dok će drugu polovicu izraditi ASOO.

3.2.2.2. *Standardi kvalifikacija*

Standardi strukovnih kvalifikacija prenijet će vještine i znanja utvrđene standardima zanimanja u ishode učenja i kriterije vrednovanja polaznika. Kriteriji vrednovanja utvrđuju postupak vrednovanja i mjerila koja se moraju postići. Standardi kvalifikacija sastojat će se od obveznih i izbornih prenosivih

⁽⁸⁸⁾ Prema Zakonu o HKO-u (Narodne novine br. 22/2013, 41/2016, 64/2018).

⁽⁸⁹⁾ Pravilnik o Registru HKO-a (Narodne novine br. 62/2014).

⁽⁹⁰⁾ Prema Cedefop-ovom razgovoru sa stručnjacima ASOO-a 14. i 15. listopada 2019. godine u Zagrebu.

jedinica koje imaju dodijeljeni obujam. Standardi kvalifikacija su u nadležnosti Ministarstva znanosti i obrazovanja koje daje smjernice za izradu standarda, upravlja podregistrom standarda kvalifikacija i odobrava standarde. Prema riječima stručnjaka iz ASOO-a ⁽⁹¹⁾, izrada otprilike 200 standarda kvalifikacija za strukovna zanimanja trebala bi započeti tijekom 2020. godine nakon što se izradi 200 standarda zanimanja (Ulomak 3.2.2.1).

3.2.3. Upravljanje razvojem strukovnih kvalifikacija i kurikuluma

Uspostavljen je sustav upravljanja strukovnim kvalifikacijama i kurikulumima koji određuje većinu sastavnica i postupaka. U proces je uključeno više tijela (slike 9. i 11.):

- (a) Ministarstvo znanosti i obrazovanja;
- (b) Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava;
- (c) ASOO;
- (d) sektorska vijeća;
- (e) Nacionalno vijeće za razvoj ljudskih potencijala.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja odgovorno je za Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje. Ono također donosi sektorske kurikulume i strukovne kurikulume. Ministarstvo je nacionalno koordinacijsko tijelo odgovorno za HKO koje uspostavlja i podržava rad sektorskih vijeća. Ministarstvo također daje metodološke smjernice za izradu standarda kvalifikacija i odlučuje o njihovom upisu u Registar HKO-a.

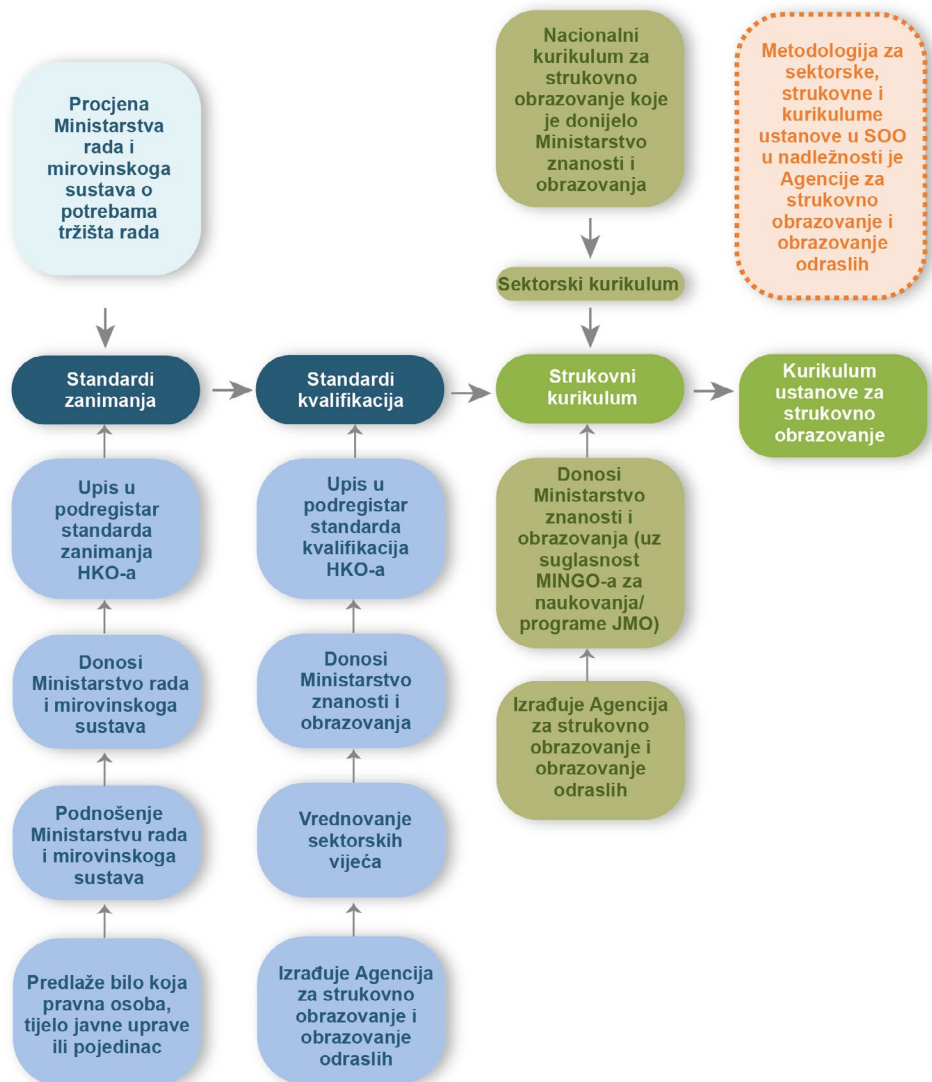
MRMS prati potrebe tržišta rada te je zadužen za razvoj analitičke podloge za izradu standarda zanimanja. Također daje metodološke smjernice za izradu standarda zanimanja i odobrava upis novih standarda zanimanja u Registar.

ASOO je zadužen za osmišljavanje metodologije za razvoj sektorskih i strukovnih kurikuluma te kurikuluma ustanova za strukovno obrazovanje, kao i za izradu samih sektorskih i strukovnih kurikuluma. ASOO trenutno provodi veliki projekt sveobuhvatne modernizacije strukovnih kurikuluma.

Sektorska vijeća su savjetodavna tijela na sektorskoj razini koja osniva Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Osnovano je 25 sektorskih vijeća, od kojih je 13 relevantno za strukovna zanimanja i kvalifikacije. Vijeća vrednuju prijedloge standarda zanimanja, standarda kvalifikacija i skupova ishoda učenja. Ona također analiziraju postojeće i potrebne kompetencije na sektorskoj razini te daju preporuke o promjenama standarda kvalifikacija u skladu s promjenama u standardima zanimanja.

⁽⁹¹⁾ Prema Cedefop-ovom razgovoru sa stručnjacima ASOO-a 14. i 15. listopada 2019. godine u Zagrebu.

Slika 11. Novi proces razvoja strukovnih kvalifikacija i kurikulumuma

Izvor: Cedefop, temeljem Zakona o strukovnom obrazovanju i Zakona o HKO-u.

Nacionalno vijeće za razvoj ljudskih potencijala strateško je savjetodavno tijelo nadležno za HKO. Ono izdaje preporuke za politike koje su važne za razvoj kvalifikacija i usklađivanje obrazovanja s potrebama tržišta rada.

Formalne kvalifikacije u Hrvatskoj ne mogu se steći priznavanjem neformalnog i informalnog učenja.

3.3. Osiguravanje kvalitete

Kvaliteta redovitog SOO-a osigurava se na sljedeći način:

- (a) prosvjetnom inspekcijom u strukovnim školama ⁽⁹²⁾ koju provodi Ministarstvo znanosti i obrazovanja uz stručno-pedagoški nadzor ASOO-a ⁽⁹³⁾; ovo se odnosi i na obrazovanje odraslih;
- (b) samovrednovanjem u strukovnim školama koje se primjenjuje od 2011. godine temeljem Zakona o strukovnom obrazovanju ⁽⁹⁴⁾ i odgovarajuće metodologije ⁽⁹⁵⁾. Samovrednovanje se provodi na razini godine i kao rezultat ima izvješće o samovrednovanju škole. Kao pomoć strukovnim školama u ovom postupku, ASOO je razvio mrežni alat ⁽⁹⁶⁾ pod nazivom e-Kvaliteta koji strukovnim školama omogućuje unos podataka o samovrednovanju i izradu planova za poboljšanje, oboje na temelju dokaza. Godine 2019. ASOO je počeo izrađivati izvješća s povratnim informacijama i preporukama strukovnim školama s ciljem poboljšanja njihovog samovrednovanja. Samovrednovanje školama prvenstveno omogućuje osvrt na vlastite snage i slabosti te osmišljavanje planova za poboljšanje. Ono pokriva šest širih područja vrednovanja koja se dijele na daljnja područja kvalitete i opisuju pojedinačnim kriterijima kvalitete. Navedena područja su:
 - (i) planiranje i programiranje rada;
 - (ii) poučavanje i podrška učenju;
 - (iii) ishodi učenja;
 - (iv) materijalni uvjeti i ljudski potencijali, uključujući trajni profesionalni razvoj zaposlenika;
 - (v) suradnja unutar strukovne škole i s ostalim dionicima;
 - (vi) upravljanje;
- (c) kao dio vanjskog vrednovanja obrazovanja ⁽⁹⁷⁾, namjeraju se uvesti nacionalni ispiti za provjeru vještina u programe redovitog SOO-a. Ove je ispite nedavno razvio i provodi NCVOO za određene strukovne kvalifikacije (tehničar za računalstvo, prodavač, medicinska sestra/medicinski tehničar opće njege) uz određenu promjenu pristupa s teorijskog ka pristupu koji je usmjeren na vještine. U svim strukovnim školama koje nude program

⁽⁹²⁾ Zakon o prosvjetnoj inspekciji (Narodne novine br. 61/2011, 16/2012, 98/2019).

⁽⁹³⁾ Zakon o stručno-pedagoškom nadzoru (Narodne novine br. 73/1997).

⁽⁹⁴⁾ Zakon o strukovnom obrazovanju (Narodne novine br. 30/2009, 24/2010, 22/2013, 25/2018).

⁽⁹⁵⁾ ASOO, 2011b.

⁽⁹⁶⁾ <http://e-kvaliteta.asoo.hr>

⁽⁹⁷⁾ Pravilnik o načinu provedbe vanjskog vrjednovanja i korištenju rezultata vanjskog vrjednovanja školskih ustanova (Narodne novine br. 23/2011).

za medicinske sestre/medicinske tehničare opće njege, nacionalni ispiti iz teorijskih predmeta redovno se provode od 2015. godine, a ispiti vještina od 2018. godine. Iako je polaganje dobrovoljno, 97 % učenika završne godine položilo je teorijski ispit u 2018. godini. NCVOO provodi i dostavlja rezultate ispita školama koje ih koriste u vrednovanju učenika. Od 2017./2018. godine neki pružatelji visokog obrazovanja za medicinske sestre/tehničare počeli su koristiti rezultate nacionalnih ispita kao jedan od kriterija za upis;

- (d) postupcima HKO-a ⁽⁹⁸⁾ osiguravanja kvalitete strukovnih kvalifikacija (ulomak 3.2).

2016. godine Program razvoja sustava SOO-a ⁽⁹⁹⁾ predvidio je uspostavu koherentnog, jedinstvenog sustava osiguravanja kvalitete na nacionalnoj razini, na razini pružatelja strukovnog obrazovanja i na razini kvalifikacija u skladu s EQAVET-om, za redovito SOO-u i obrazovanje odraslih; međutim, instrumenti za osiguravanje kvalitete još nisu integrirani.

⁽⁹⁸⁾ Pravilnik o Registru HKO-a (Narodne novine br. 62/2014).

⁽⁹⁹⁾ Vlada Republike Hrvatske, 2016.

4. POGLAVLJE

Promicanje sudjelovanja u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju

4.1. Potpore za polaznike

Većina obrazovnih programa javno se financira i besplatno je za polaznike od predškolskog do visokog obrazovanja.

4.1.1. Naknada za praktičnu nastavu i naukovanje

Praktična nastava kod poslodavca i naukovanje omogućuju učenicima dobivanje naknade; ugovor o provedbi praktične nastave i ugovor o naukovanju određuju naknade za učenike u skladu s propisima ⁽¹⁰⁰⁾.

4.1.2. Stipendije za deficitarna zanimanja

Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta dodjeljuje stipendije ⁽¹⁰¹⁾ za učenike u programima JMO-a u obrtničkim zanimanjima za koja postoji manjak na tržištu rada; u 2018. godini dodijeljeno je 3.020 stipendija. Ukupna vrijednost iznosi oko EUR 3,6 milijuna što ukazuje na značajni porast u odnosu na 2017. godinu kada je taj iznos bio EUR 2,8 milijuna. Popis programa za koje su stipendije dostupne određuje se na nacionalnoj razini, uz mogućnost prilagodbe na regionalnoj razini. Lokalne zajednice, strukovna udruženja i privatna poduzeća također potiču i stipendiraju učenike.

4.2. Potpore za poduzeća

4.2.1. Oslobođenje od poreza ⁽¹⁰²⁾

Za poduzeća koja pružaju naukovanje učenicima u programima JMO-a postoje porezne olakšice koje im umanjuju oporezivi dohodak. Poduzetnici koji na naukovanje prime jednog do tri naučnika godišnje mogu umanjiti svoj oporezivi dohodak za 5 %; svaki dodatni naučnik umanjuje oporezivi dohodak za 1 %, do najviše 15 %.

Dostupne su i potpore za poduzetnike u obliku poreznih olakšica do 60 % troškova obrazovanja i osposobljavanja odraslih (do 80 % za mala i srednja poduzeća). Prema Zakonu o porezu na dodanu vrijednost, oslobođenja su

⁽¹⁰⁰⁾ Pravilnik o minimalnim uvjetima za ugovore o naukovanju (Narodne novine br. 63/2014, 80/2018); Zakon o strukovnom obrazovanju (Narodne novine br. 30/2009, 24/2010, 22/2013, 25/2018); Pravilnik o načinu organiziranja i izvođenju nastave u strukovnim školama (Narodne novine br. 140/2009).

⁽¹⁰¹⁾ Oko 750 kn mjesečno (Cedefop, 2019).

⁽¹⁰²⁾ Zakon o državnoj potpori za obrazovanje i izobrazbu (Narodne novine br. 109/2007, 134/2007, 152/2008, 14/2014).

dostupna za ustanove za obrazovanje odraslih za programe koje je odobrilo Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

4.2.2. Potpore za MSP-ove koji pružaju naukovanja

Tijekom 2018. godine MINGO je dodijelio više od EUR 1,4 milijuna putem 190 potpora malim i srednjim poduzećima koja nude naukovanja ⁽¹⁰³⁾.

4.3. Profesionalna orijentacija i savjetovanje

Hrvatski zavod za zapošljavanje organizira aktivnosti informiranja, usmjeravanja i savjetovanja učenika završnih razreda osnovnih i srednjih škola (uključujući SOO).

U okviru sveobuhvatnog sustava usmjeravanja i savjetovanja, HZZ je razvio nekoliko elemenata za mlade. Posljednjih godina HZZ je uspostavio regionalnu mrežu 13 centara za informiranje i savjetovanje o karijeri (CISOK) ⁽¹⁰⁴⁾. To je omogućilo prilagođavanje pristupa usmjeravanju i savjetovanju. Usluge su besplatne i dostupne učenicima i roditeljima, a pružaju ih osposobljeni savjetnici. Putem otvorenih dana i sajмова karijera usmjeravaju se učenici koji prelaze iz osnovnog u srednjoškolsko obrazovanje i iz srednjoškolskog u visoko obrazovanje. Ove inicijative podržavaju komore, poslodavci, bivši učenici i roditelji.

Profesionalno usmjeravanje učenika provodi se kroz suradnju stručnih suradnika u školama i HZZ-ovih savjetnika za profesionalno usmjeravanje. Posebna se pozornost posvećuje učenicima s teškoćama koji bi se, prema procjeni, mogli susresti s problemima na tržištu rada po završetku obrazovanja. Učenici srednjih škola sa slabijim školskim uspjehom upućuju se stručnom timu na karijerno usmjeravanje. Pritom se uzima u obzir stručno mišljenje o najprikladnijem izboru daljnjeg obrazovanja, potrebe tržišta rada i obrazovne mogućnosti, kao i individualne sposobnosti i potrebe učenika. Ako je potrebno, provodi se timska evaluacija koja prema potrebi uključuje psihološku procjenu, razgovor i liječnički pregled specijalista medicine rada. HZZ tada daje preporuku najprikladnije srednje škole za učenike završnih razreda osnovne škole. Učenici srednjih škola sa slabim uspjehom mogu koristiti stručno mišljenje HZZ-a kako bi promijenili program koji pohađaju, odnosno upisali program za stjecanje neke druge kvalifikacije.

⁽¹⁰³⁾ ReferNet Hrvatska.

⁽¹⁰⁴⁾ <http://www.cisok.hr>

HZZ je također razvio portal e-Usmjeravanje ⁽¹⁰⁵⁾ koji nudi potrebne informacije za odabir obrazovnih programa te pomoć u postavljanju i postizanju profesionalnih ciljeva i traženju posla.

HZZ ujedno provodi godišnju anketu o profesionalnim namjerama učenika završnih razreda osnovnih i srednjih škola. Pomoću rezultata ankete, stručni timovi koje čine predstavnici škola i HZZ-a određuju ciljne skupine kojima su potrebne posebne usluge karijernog usmjeravanja. Sveukupni rezultati ankete pokazuju trendove u namjerama učenika i prosljeđuju se dionicima u obrazovanju i zapošljavanju na regionalnoj i nacionalnoj razini.

4.4. Izazovi i mogućnosti razvoja

Trenutni prioriteti za razvoj strukovnog obrazovanja i osposobljavanja usmjereni su na povećanje njegove relevantnosti za tržište rada, kvalitetu, privlačnost i internacionalizaciju. U tijeku su odlučne reformske mjere koje su usmjerene na zastarjele kurikulume, smanjivanje neusklađenosti vještina te poboljšanje kvalitete učenja temeljenog na radu i naukovanja kao i slike strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u javnosti. Kao vodeća inicijativa, reforma kurikuluma za strukovno obrazovanje i osposobljavanje usmjerena je na sveobuhvatno osuvremenjivanje u skladu s potrebama tržišta rada s naglaskom na ishode učenja, učenje temeljeno na radu, suvremeno poučavanje i prateću podršku pružateljima strukovnog obrazovanja. Očekuje se da će novi strukovni kurikulumi biti u provedbi 2022./2023. godine.

Stopa nezaposlenosti mladih postupno se smanjuje (23,8 % mladih u dobnoj skupini od 15 do 24 godine u 2018. godini), kao i udio mladih u dobnoj skupini od 15 do 24 godine koji nisu zaposleni, a nisu niti u procesu obrazovanja i osposobljavanja koji se smanjio na 13,6 % u 2018. godini. Mjere u okviru Garancije za mlade usmjerene su na pružanje potpore mladima u pronalasku zaposlenja, naukovanja, stručne prakse ili prilike za nastavak obrazovanja ili osposobljavanja unutar četiri mjeseca od završetka obrazovanja ili gubitka posla.

Demografska kretanja u zemlji utječu na smanjenje broja učenika, naročito u trogodišnjim programima redovitog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. Najviše su pogođeni programi naukovanja (JMO) u kojima se prepolovio broj učenika u posljednjih šest godina. U skladu s Modelom hrvatskoga dualnog obrazovanja, od 2018. godine provodi se eksperimentalni program dualnog

⁽¹⁰⁵⁾ <https://e-usmjeravanje.hzz.hr/>

obrazovanja kojim se nastoji poboljšati kvaliteta učenja temeljenog na radu i naukovanja u Hrvatskoj.

Udio sudjelovanja u obrazovanju odraslih od 2,9 % u 2018. godini je među najnižima u EU-u unatoč poreznim olakšicama za troškove obrazovanja i osposobljavanja za poduzetnike te unatoč oslobođenju od PDV-a za ustanove za obrazovanje odraslih koje izvode programe uz odobrenje Ministarstva znanosti i obrazovanja. Glavne aktivnosti za promicanje cjeloživotnog učenja u Hrvatskoj odnose se na aktivnosti ASOO-a ⁽¹⁰⁶⁾ i MZO-a ⁽¹⁰⁷⁾ za podizanje svijesti o važnosti cjeloživotnog učenja koje se većim dijelom financiraju iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova. Daljnje sustavne mjere su potrebne za adresiranje niskog sudjelovanja i podršku obrazovanju odraslih. Razvoj sustava za priznavanje i vrednovanje informalnog i neformalnog učenja također bi potaknuo odrasle na stjecanje novih vještina i kvalifikacija.

⁽¹⁰⁶⁾ <https://www.asoo.hr/default.aspx?id=1173#PCU>

⁽¹⁰⁷⁾ <http://obrazovanje-odraslih.hr/>

Akronimi i kratice

ASOO	Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih
BDP	bruto domaći proizvod
Cedefop	<i>European Centre for the Development of Vocational Training</i> Europski centar za razvoj strukovnog osposobljavanja
CNC	<i>computer numerically controlled</i> računalno numeričko upravljanje
DZS	Državni zavod za statistiku
EFTA	<i>European Free Trade Association</i> Europsko udruženje za slobodnu trgovinu
EKO	<i>Europski kvalifikacijski okvir</i>
ESF	Europski socijalni fond
ESIF	Europski strukturni i investicijski fondovi
EU	Europska unija
EU-28	28 država članica Europske unije, uključujući Ujedinjeno Kraljevstvo
Eurostat	statistički ured Europske unije
HKO	Hrvatski kvalifikacijski okvir
HOK	Hrvatska obrtnička komora
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
IKT	informatijske i komunikacijske tehnologije
ISCED	<i>International Standard Classification of Education</i> Međunarodna standardna klasifikacija obrazovanja
JMO	jedinstveni model obrazovanja
MAPZ	mjere aktivne politike zapošljavanja
MINGO	Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta
MRMS	<i>Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava</i>
MSP	<i>mala i srednja poduzeća</i>
MZO	<i>Ministarstvo znanosti i obrazovanja</i>
NCVVO	<i>Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja</i>
NEET osobe	<i>Not in Education, Employment or Training</i> osobe koje nisu zaposlene, ne obrazuju se niti usavršavaju
NISpuSŠ	Nacionalni informacijski sustav prijava i upisa u srednje škole

Redovito SOO	redovito strukovno obrazovanje i osposobljavanje
SOO	strukovno obrazovanje i osposobljavanje
ŠeR	Školski e-Rudnik
TPR	trajni profesionalni razvoj
UTR	učenje temeljeno na radu
VETIS	informacijski sustav strukovnog obrazovanja
WTTC	<i>World Travel and Tourism Council</i> Svjetsko vijeće za putovanje i turizam

Bibliografija

[URL-ovima pristupljeno 24. 1. 2020.]

- Anđelić, V. et al. (2019). *Koncept novog modela stručnog usavršavanja nastavnika strukovnih predmeta*. Zagreb: Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih.
- ASOO (2011a). *Metodologija za razvoj strukovnih standarda zanimanja, kvalifikacija i kurikulum*. <https://www.asoo.hr/UserDocsImages/projekti/kvalifikacije/eu%20knjige/3%20Metodologija.pdf>
- ASOO (2011b). *Hrvatski okvir za osiguranje kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju: Priručnik za samovrjednovanje*. <http://www.asoo.hr/UserDocsImages/Priru%C4%8Dnik%20za%20samovrjednovanje.pdf>
- Cedefop (2016). *European skills index [Europski indeks vještina]*. [baza podataka]. <https://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en/indicators/european-skills-index>
- Cedefop (2017). *Skills panorama: European skills index in Croatia 2016 [Panorama vještina: Europski indeks vještina u Hrvatskoj za 2016. godinu]*. [baza podataka]. https://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en/indicators/european-skills-index?field_pillar_tid=&field_countries_tid=7
- Cedefop (2019). *Apprenticeship review: Croatia. Improving apprenticeships through stronger support and care [Analiza naukovanja: Hrvatska. Poboljšanje naukovanja kroz snažniju potporu i brigu]*. Luxembourg: Publications office. Thematic country reviews. https://www.cedefop.europa.eu/files/4173_en.pdf
- DZS (2013). *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. Stanovništvo prema državljanstvu, narodnosti, vjeri i materinskom jeziku*. Zagreb: Državni zavod za statistiku.
- DZS (2018). *Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2018*. Zagreb: Državni zavod za statistiku.
- Ekonomski Institut (2016). *Projekcije o budućim kretanjima na tržištu rada*. <http://www.kvalifikacije.hr/sites/default/files/documents-publications/2017-04/Studija.pdf>
- Europska komisija. *Europe 2020 targets: statistics and indicators for Croatia [Ciljevi Europa 2020.: statistike i pokazatelji za Hrvatsku]*. [baza podataka].

https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester/european-semester-your-country/croatia/europe-2020-targets-statistics-and-indicators-croatia_en#tertiary-education-attainment

- Europska komisija (2018). *Annual report on European SMEs 2017/2018: SMEs growing beyond borders [Godišnje izvješće o europskim MSP-ima za 2017. – 2018.: Širenje MSP-ova preko granica]*. Contract EASME/COSME/2017/031. <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a435b6ed-e888-11e8-b690-01aa75ed71a1/language-en>
- Europska komisija (2019). *Country report Croatia 2019 [Izvješće za Hrvatsku 2019]*. COM(2019) 150 final. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-croatia_en.pdf
- Europska komisija; EACEA; Eurydice (2015). *National sheets on education budgets in Europe 2015: facts and figures [Nacionalni podaci o proračunima za obrazovanje u Europi za 2015. godinu: činjenice i brojke]*. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1cfe4716-be77-11e5-9e54-01aa75ed71a1/language-en>
- Vlada Republike Hrvatske (2016). *Program razvoja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja 2016.-2020.* <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//Sjednice/2016/41%20sjednica%20Vlade//41%20-%202.pdf>
- MRMS (2019). *Plan implementacije Garancije za mlade za razdoblje od 2019. do 2020. godine.* <http://www.gzm.hr/wp-content/uploads/2014/11/Plan-implementacije-Garancije-za-mlade-za-razdoblje-od-2019.-do-2020.-godine.pdf>
- MZO (2018). *Model hrvatskog dualnog obrazovanja.* https://mzo.hr/sites/default/files/dokumenti/2018/OBRAZOVANJE/Strukovne-Dualno/model_hrvatskoga_dualnog_obrazovanja.pdf
- MZO (2019). *Smjernice za izradu mreže školskih ustanova i programa odgoja i obrazovanja za osnivače.* <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/PristupInformacijama/eSavjetovanja-2019//Smjernice%20za%20izradu%20mre%C5%BEE%20%C5%A1kolskih%20ustanova%20i%20programa%20odgoja%20i%20obrazovanja%20-%20e-Savjetovanje%2023-4-2019.pdf>
- Skills Panorama (2017). *Skills anticipation in Croatia [Predviđanje vještina u Hrvatskoj]*. Analytical highlights series. https://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en/analytical_highlights/skills-anticipation-croatia#_summary

- Vučić, M. i sur. (2017). *Obrazovanje odraslih u Hrvatskoj 2017. – rezultati istraživanja*. Zagreb: Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih http://www.cjelozivotno-ucenje.hr/wp-content/uploads/2017/10/ASOO_Obrazovanje-odraslih_report_za_web.pdf
- WTTC (2019). *Croatia 2019 annual research: key highlights [Hrvatska 2019. – godišnje istraživanje: ključni podaci]* [baza podataka]. <https://www.wttc.org/economic-impact/country-analysis/country-data/>

Ostali izvori informacija

[URL-ovima pristupljeno 24. 1. 2020.]

- ASOO (2017). *Strateški okvir promocije cjeloživotnog učenja 2017.-2021.* https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/strateski_okvir_hr_priprema_za_tisak.pdf
- AVETAE (2018). *Guidance and outreach for inactive and unemployed: Croatia [Usmjeravanje i informiranje za neaktivne i nezaposlene: Hrvatska]*. Cedefop ReferNet thematic perspectives series. http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2018/guidance_outreach_Croatia_Cedefop_ReferNet.pdf
- Cedefop (2018). *Developments in vocational education and training policy in 2015-17: Croatia [Razvoj politika strukovnog obrazovanja i osposobljavanja za razdoblje 2015.-2017.: Hrvatska]*. Luxembourg: Publications office. Cedefop monitoring and analysis of VET policies. https://www.cedefop.europa.eu/files/croatia_-_vet_policy_developments.pdf
- Cedefop (2019). *2018 skills forecast Croatia [Predviđanje vještina za 2018. godinu: Hrvatska]*. https://www.cedefop.europa.eu/files/cedefop_skills_forecast_2018_-_croatia.pdf
- Vlada Republike Hrvatske (2014). *Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije.* <http://www.kvalifikacije.hr/sites/default/files/news/2018-01/Nacrt-prijedloga-strategije-obrazovanja-znanosti-i-tehnologije.pdf>
- Vlada Republike Hrvatske (2017). *Smjernice za razvoj i provedbu aktivne politike zapošljavanja u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2018. do 2020. godine.*

Zakoni i propisi

Zakoni

- Republika Hrvatska (1997). *Zakon o stručno-pedagoškom nadzoru. Narodne novine br. 73/1997.*
- Republika Hrvatska (2003). *Zakon o priznavanju inozemnih obrazovnih kvalifikacija. Narodne novine br. 158/2003, 198/2003, 138/2006, 45/2011.*
- Republika Hrvatska (2004). *Zakon o Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Narodne novine br. 151/2004.*

- Republika Hrvatska (2007a). Zakon o državnoj potpori za obrazovanje i izobrazbu. *Narodne novine br. 109/2007, 134/2007, 152/2008, 14/2014.*
- Republika Hrvatska (2007b). Zakon o obrazovanju odraslih. *Narodne novine br. 17/2007, 107/2007, 24/2010.*
- Republika Hrvatska (2008). Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. *Narodne novine br. 87/2008, 86/2009, 92/2010, 105/2010, 90/2011, 5/2012, 16/2012, 86/2012, 126/2012, 94/2013, 152/2014, 7/2017, 68/2018.*
- Republika Hrvatska (2009). Zakon o strukovnom obrazovanju. *Narodne novine br. 30/2009, 24/2010, 22/2013, 25/2018.*
- Republika Hrvatska (2010). Zakon o Agenciji za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih. *Narodne novine br. 24/2010.*
- Republika Hrvatska (2011). Zakon o prosvjetnoj inspekciji. *Narodne novine br. 61/2011, 16/2012, 98/2019.*
- Republika Hrvatska (2013a). Zakon o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru. *Narodne novine br. 22/2013, 41/2016, 64/2018.*
- Republika Hrvatska (2013b). Zakon o obrtu. *Narodne novine br. 143/2013.*
- Republika Hrvatska (2013c). Zakon o porezu na dodanu vrijednost. *Narodne novine br. 73/2013, 99/2013, 148/2013, 153/2013, 143/2014, 115/2016, 106/2018.*
- Republika Hrvatska (2015). Zakon o reguliranim profesijama i priznavanju inozemnih stručnih kvalifikacija. *Narodne novine br. 82/2015, 70/2019.*

Sporazumi

- Vlada Republike Hrvatske (2019). Sporazum o dodatku na plaću zaposlenima u osnovnoškolskim i srednjoškolskim ustanovama te ustanovama u znanosti i visokom obrazovanju. *Narodne novine br. 122/2019.*
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_12_122_2418.html

Odluke

- Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2018). Odluka o donošenju nacionalnog kurikulumu za strukovno obrazovanje. *Narodne novine br. 62/2018.*
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_07_62_1295.html
- Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019). Odluka o upisu učenika u prvi razred srednje škole u školskoj godini 2019./2020. *Narodne novine br. 53/2019.*
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_05_53_1020.html

Direktive

Republika Hrvatska (2005). *Direktiva 2005/36/EZ o priznavanju stručnih kvalifikacija.*

Pravilnici

Ministarstvo poduzetništva i obrta (2014a). Pravilnik o postupku i načinu polaganja pomoćničkog ispita. *Narodne novine br. 63/2014, 86/2015.*

http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_05_63_1209.html

Ministarstvo poduzetništva i obrta (2014b). Pravilnik o minimalnim uvjetima za ugovore o naukovanju. *Narodne novine br. 63/2014, 80/2018.*

Ministarstvo financija (2013). Pravilnik o porezu na dodanu vrijednost. *Narodne novine br. 79/2013, 85/2013, 160/2013, 35/2014, 157/2014, 130/2015, 1/2017, 41/2017, 128/2017, 1/2019.*

Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2015). Pravilnik o elementima i kriterijima za upis u prvi razred srednje škole. *Narodne novine br. 49/2015, 109/2016, 47/2017.*

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_05_47_1109.html

Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2016). Pravilnik o uvjetima i načinima nastavka obrazovanja za višu razinu kvalifikacije. *Narodne novine br. 8/2016.*

Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019a). Pravilnik o nagrađivanju učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja u osnovim i srednjim školama i učeničkim domovima. *Narodne novine br. 53/2019.*

Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019b). Pravilnik o napredovanju učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja u osnovim i srednjim školama i učeničkim domovima. *Narodne novine br. 68/2019.*

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2008a). Pravilnik o javnim ispravama u obrazovanju odraslih. *Narodne novine br. 129/2008, 50/2010, 61/2014.*

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2008b). Pravilnik o standardima i normativima te načinu i postupku utvrđivanja ispunjenosti uvjeta u ustanovama za obrazovanje odraslih. *Narodne novine br. 129/2008, 52/2010.*

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_11_129_3708.html

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_04_52_1285.html

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2008c). Pravilnik o izradbi i obrani završnog rada. *Narodne novine br. 87/2008, 86/2009.*

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2009). Pravilnik o načinu organiziranja i izvođenju nastave u strukovnim školama. *Narodne novine br. 140/2009.*

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2011). Pravilnik o načinu provedbe vanjskog vrednovanja i korištenju rezultata vanjskog vrednovanja školskih ustanova. *Narodne novine br. 23/2011.*

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta (2014). Pravilnik o Registru Hrvatskog kvalifikacijskog okvira. *Narodne novine br. 62/2014.*

Uredbe

Vlada Republike Hrvatske (2010). Uredba o praćenju, analizi i predviđanju potreba tržišta rada za pojedinim zvanjima te izradi i uzimanju u obzir preporuka za obrazovnu upisnu politiku. *Narodne novine br. 93/2010.*

Vlada Republike Hrvatske (2019). Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u javnim službama. *Narodne novine br. 119/2019.* https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_12_119_2360.html

Mrežne stranice i baze podataka

Centri za informiranje i savjetovanje o karijeri:

www.cisok.hr

Portal o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru:

<http://hko.poslovna.hr/>

eKvaliteta – mrežni alat za samovrednovanje pružatelja SOO-a:

<http://e-kvaliteta.asoo.hr>

Popis reguliranih profesija Ministarstva rada i mirovinskoga sustava:

www.mrms.hr/popis-reguliranih-profesija-u-republici-hrvatskoj/

Nacionalni informacijski sustav prijava i upisa u srednje škole (NISpuSŠ):

www.upisi.hr/upisi/

Školski e-Rudnik, ŠeR:

<https://mzo.gov.hr/vijesti/ser-skolski-e-rudnik/2034>

Skills Panorama: Europski indeks vještina, Cedefop:

https://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en/indicators/european-skills-index?field_pillar_tid=&field_countries_tid=7

Statistički podaci

Statistički podaci u ovom izvješću preuzeti su od Državnog zavoda za statistiku i Eurostat-a u razdoblju od srpnja do prosinca 2019. godine. Točni izvori i datumi preuzimanja navedeni su u tekstu za svaki slučaj pojedinačno.

Državni zavod za statistiku:

www.dzs.hr/

Hrvatska narodna banka:

www.hnb.hr/statistika/

Eurostat:

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/main>

Strukovno obrazovanje i osposobljavanje u Hrvatskoj

Kratki pregled

Ovaj kratki pregled doprinosi boljem razumijevanju strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (SOO) u Hrvatskoj kroz uvid u njegove glavne značajke i isticanje razvojnih aspekata u sustavu i aktualnih izazova posljednjih godina.

Hrvatska ima jaku tradiciju SOO-a; stopa pohađanja srednjoškolskog obrazovanja jedna je od najviših u EU-u. Udio ranog napuštanja obrazovanja najniži je u EU-u. Poticanje obrazovanja odraslih i dalje je veliki izazov, a stopa sudjelovanja je vrlo niska.

Hrvatsko predsjedanje Vijećem EU-a u prvoj polovini 2020. godine usredotočeno je na učitelje i nastavnike koji su u središtu svih razvojnih i reformskih procesa kao promicatelji i pokretači novih vještina za budućnost. Provodeći riječi u djela, Hrvatska je nedavno unaprijedila mnoge čimbenike vezane uz status učitelja i izgradila sustav koji prepoznaje i nagrađuje izvrsnost u poučavanju.

4181 HR – TI-03-20-151-HR-N – doi:10.2801/259867

CEDEFOP

Europski centar za razvoj strukovnog
osposobljavanja

Europe 123, 570 01 Thessaloniki (Pylea), GRČKA
Postal: Cedefop service post, 570 01 Thermi, GRČKA
Tel. +30 2310490111, Faks +30 2310490020, E-pošta: info@cedefop.europa.eu

visit our portal www.cedefop.europa.eu

Ured za publikacije
Europske unije